

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra geografie

Bakalářská práce

**GEOGRAFICKÉ ASPEKTY ROZVOJE
PRŮMYSLU V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

Autor práce: Petra Bořková

Vedoucí práce: Mgr. Michal Vaněura, Ph. D.

České Budějovice, 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Geografické aspekty rozvoje průmyslu v Jižeských Budějovicích jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Jižeských Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Jižské Budějovice, 28. prosince 2012

Petra Bořková

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Michalu Vaněurovi, Ph.D. za odborné vedení tohoto textu, podnětné rady a čas, který mi věnoval. Dále děkuji své rodině za podporu nejen při psaní této práce, ale i při studiu samotném.

ANOTACE

Bořilová, P. (2012): Geografické aspekty rozvoje průmyslu v Českých Budějovicích.

Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 95 s.

Hlavním cílem předkládané bakalářské práce je analýza průmyslové výroby a jejího rozvoje v Českých Budějovicích. Úvodní část je věnována rozboru použité literatury a dat, následuje charakteristika území. Dále jsou charakterizovány významné lokalizační faktory a vývoj územního rozmístění průmyslu ve městě. Následně je popisován vývoj průmyslu od jeho rozvoje na počátku 19. století až po jeho současný stav. Další část práce se podrobněji věnuje největším průmyslovým podnikům v Českých Budějovicích. V závěru je hodnocen význam českobudějovického průmyslu v rámci kraje a České republiky a jsou nastíněny možné prognózy vývoje.

Klíčová slova: České Budějovice, vývoj průmyslu, lokalizační faktory, socialistická industrializace, transformace průmyslu

ANNOTATION

Bořková, P. (2012): Geographical aspects of industrial development in Leské Budčovice. Bachelor Thesis. University of South Bohemia, Pedagogical Faculty, 95 p.

The main goal of this bachelor work is the analysis of industrial production and its development in Leské Budčovice. The first part of the thesis analyses used literature and data, followed the characteristic of the area. Then are described the most important localization factors and the development of industrial location in the city. Another passage describes development of industry from 19th century to nowadays. The last chapter is devoted to the most important industrial companies in Leské Budčovice. In the end is rated importance of Leské Budčovice industry in the region and in the Czech Republic and possible prognosis are shown.

Key words: Leské Budčovice, development of industry, localization factor , Socialist Industrialization, transformation of industry

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Rozbor literatury a zdrojů dat.....	8
3. Metodika práce.....	11
4. Základní charakteristika města Leské Budějovice.....	14
4.1 Územní město.....	14
4.2 Obyvatelstvo	17
5. Hlavní lokalizační faktory leskobudějovického průmyslu	19
5.1 Těžba surovin.....	20
5.2 Doprava	22
5.2.1 Vodní doprava	22
5.2.2 Železniční doprava	22
5.2.3. Silniční doprava.....	25
5.3 Energie.....	26
6. Vývoj prostorového rozmístění průmyslu v Leských Budějovicích.....	28
7. Historie vývoje průmyslu na území Leských Budějovic.....	33
7.1 Polétek 19. století i 1. světová válka	33
7.2 Meziwarénné období	39
7.3 Období socialismu.....	43
7.4 Období transformace, roky 1989 - 1999.....	48
7.4.1 Přímé zahraniční investice	56
7.5 Období mezi lety 2001 až 2011	59
8. Současné průmyslové podniky v Leských Budějovicích.....	63
9. Závěr.....	81
10. Seznam použité literatury a pramenů	83
11. Seznam příloh.....	92
12. Přílohy	94

1. Úvod

Průmyslová výroba tvořila významnou složku hospodářství České republiky a její více než 200 let ovlivňuje krajinný ráz země. Právě na přelomu 18. a 19. století totiž můžeme hovořit o polínající industrializaci našeho státu. Výsledkem tohoto mnohaletého vývoje je současně územní rozložení průmyslu v České republice. Přes strukturní i územní změny, kterými průmyslová výroba v průběhu let prošla, však zůstává část zůstává soustředěna severně od linie Ag – Plzeň – Praha – Olomouc – Ostrava. K nejvýznamnějším průmyslovým oblastem patří pás území podél severní hranice země od Sokolova přes Ústí nad Labem a Liberec k Náchodu. V českém vnitrozemí jsou hlavními průmyslovými oblastmi Plzeň s okolím, pražská aglomerace a oblast Hradec Králové – Pardubice. Na Moravě je to především Ostravsko, Brno s okolím, oblast Olomouce a jejího zázemí a Zlín s okolními průmyslovými centry.

Jihočeský kraj naopak patří k méně industrializovaným územím, v nichž je průmysl zastoupen v nížší míře než v jiných částech České republiky. Vzhledem k zadání bakalářské práce byly vytyčeny dílčí cíle, kterých by tato práce měla dosáhnout:

- Charakteristika širšího území Českých Budějovic
- Zjištění, jaké hlavní lokalizační faktory ovlivnily průmysl v Českých Budějovicích
- Nastínit rozvoj, transformaci a současný stav průmyslové výroby v ČR se zaměřením na české Budějovice
- Představení nejvýznamnějších průmyslových podniků v Českých Budějovicích
- Prognózy možného vývoje průmyslu ve městě
- Zpracování doprovodných tabulek, grafů a mapových příloh

Splnění těchto cílů by mělo vést k následnému potvrzení či vyvrácení hypotézy, že průmysl v Českých Budějovicích je nevýznamným v kraji, co se však týká postavení v rámci celé České republiky, lze postavení českobudějovické průmyslové výroby hodnotit jako méně významné.

2. Rozbor literatury a zdrojů dat

Před zamlčením se pouze na průmyslovou výrobu v českých Budějovicích bylo nezbytné získat alespoň základní přehled o průmyslové výrobě v celé ČR. Základna publikací a příspěvků vztahující se tématu průmyslové výroby v České republice (resp. Československu) je poměrně široká. Lze nalézt dostalující množství relevantních zdrojů, a to i přesto, že geografie průmyslu v naší zemi má kratší tradici než ve světě

K významným atlasům, které lze využít pro vytvoření si přehledu o průmyslové výrobě patří *Atlas republiky Československé* vydaný roku 1953. Obsahuje mapy znázorňující rozmištnění nerostných surovin a průmyslových odvětví. Dále zmíníme *Atlas obyvatelstva Československé socialistické republiky* z roku 1966, mapy s tematikou průmyslu nalezneme samozřejmě také ve školních atlasech (např. z r. 1999, 2006). Z nových publikací stojí za zmínku zcela unikátní *Atlas krajiny České republiky* (Hrnčíárová a kol. 2010), který mimo jiné obsahuje mapy vztahující se vývoji průmyslu, jeho územnímu rozmištnění i zahraničním investicím. Autory těchto map jsou ve vědeckém týmu L. Kopačka, V. Toušek i J. Čenka.

Za významného geografa v období socialismu lze považovat J. Mareše. Jeho publikace *Vývoj rozmištnění Československého průmyslu. Tabulky a mapy* (1976) a *Průmyslové regiony ČSR* (1980) patří k cenným. Zejména první jmenovaná publikace byla pro předkládanou bakalářskou práci velmi důležitá, neboť znalá část dat v kapitole Historie vývoje průmyslu na území českých Budějovic pochází právě z této publikace. Zmínkami průmyslové výroby po roce 1989 se ve svých publikacích zabývá L. Kopačka (1993, 1996). Od stejného téhož autora pochází také články *Změny v geografickém rozmištnění průmyslu 1962-1968* publikovaný ve Sborníku české geografické společnosti (1992). K dalším významným geografům patří L. Krajčůlek, který je autorem skript *Geografie průmyslu* (1982). Přínosná byla také elektronická prezentace *Vývoj hospodářství na území ČR do roku 1990* (2006), jejímž autorem je A. Vlček. Jako zdroj informací o českém průmyslu, ale také jako inspirace pro tuto bakalářskou práci posloužila publikace *Staré průmyslové regiony, vývojové tendence i možnosti rozvoje* od J. Koutského (2011).

Co se týká odborných publikací zabývajících se komplexním vývojem průmyslu přímo v Českých Budějovicích, lze říci, že těch existuje málo. Důležitým zdrojem informací týkajících se přímo Českých Budějovic byla Encyklopedie Českých Budějovic od J. Kopálky a kolektivu autorů (1998) i rozšířené vydání (2006). Právě tato publikace byla odrazovým můstkem při vyhledávání dalších publikací vztahujících se zejména průmyslovým podnikům na území Českých Budějovic. Patří k nim například etnografie V. Vondry (1978, 1980), I. Hajna (1995) i O. Čedý (1997).

Kromě zdrojů zabývajících se samotným průmyslem bylo pro práci využito i několik publikací vztahujících se k lokalizačním faktorům průmyslu. Charakteristice lokalizačních faktorů jako takových se věnuje například Toušek a kol. (2008). Geologická charakteristika Českých Budějovic pochází od V. Nováka (2006). Téma dopravy železniční dopravy se věnuje například V. Scheufler (1970), železniční doprava je předmětem publikací Ringese (1958) i Kvizdy (2006) i Kunce (2004) - *Historické souvislosti rozvoje průmyslu a železnic v českých zemích*. Lokalizačním faktorem je věnována pozornost také v zahraniční literatuře, podrobněji viz například Dicken (2007), Hayter (1997) i Knox a kol. (2003).

O průmyslové výrobě v ČR pojednává také množství článků v odborných periodikách. Mezi nejvýznamnější lze zařadit odborný časopis *Národohospodářský obzor* vycházející od roku 2001 na Masarykově univerzitě. Z tohoto periodika pochází také článek J. Kunce *Historie a současnost průmyslové výroby na Moravě regionální aspekt ekologického ohrožení krajiny* (2006). Na tento článek je odkazováno v kapitole Průmyslová výroba jako faktor ohrožující životní prostředí. Téma životního prostředí, a sice přímo v Českých Budějovicích, se okrajově dotýká také J. Kubeš ve své práci *Urbánní geografie Českých Budějovic a Českobudějovické aglomerace I* (2009). Ze stejné publikace byly čerpany také některé údaje v kapitole Průmyslové zóny Českých Budějovic. J. Kubeš aj. Dvořák jsou autory článku *Vývoj průmyslu na území Českých Budějovic od poloviny 19. století do 80. let 20. století*, který byl publikován v časopise *Historická geografie* (2010).

Velmi podstatnou část informací k dané problematice tvoří data z on-line internetových zdrojů. Výhodou je dostupnost aktuálních informací, iasto přístupných pouze v elektronické podobě knižně dosud nezpracovaných. V tomto případě je však potřeba ještě více než u knižních publikací dbát na jejich relevantnost a důvěryhodnost.

Použity byly zejména informace z internetových stránek Českého statistického úřadu (ČSÚ) - www.czso.cz. Zde lze získat nejen množství aktuálních údajů o průmyslové výrobě ale i data z předchozích let, například časové řady o počtu zaměstnaných v průmyslu. Základní charakteristika Českých Budějovic, které je vřhovaná samostatná kapitola, je zpracována na základě dat z internetových stránek ČSÚ a údajů z Integrovaného plánu rozvoje města České Budějovice (2008). Dřležitým internetovým portálem k získání dat pro tuto bakalářskou práci byly také oficiální webové stránky Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO) - www.mpo.cz. V letech 1988 až 2004 MPO každoročně vydávalo publikaci Panorama českého průmyslu. V roce 2005 toto periodikum vyšlo pod názvem Panorama zpracovatelského průmyslu a souvisejících služeb ČR a od roku 2006 se jmenuje Panorama zpracovatelského průmyslu ČR. Poslední Panorama bylo vydáno v únoru roku 2011 a všechny tyto materiály dokumentují vývoj a aktuální situaci v jednotlivých odvětvích českého zpracovatelského průmyslu. Kromě toho publikací lze na stránkách nalézt i nejřznější grafy a tabulky poskytující informace o průmyslu v ČR. Učitelně jsou samozřejmě i odkazy uvedené na těchto stránkách navigující na další stránky související s průmyslovou výrobou. Stále je však potřeba myslet na to, aby zdroje dat, se kterými pracujeme, pocházela z důvěřhodných zdrojů. Dřležitá je také soustavná analýza informací tak, abychom se dobrali k těm týkajícím se Jihočeského kraje, resp. Českých Budějovic. Použita jsou také data z oficiálních internetových stránek jednotlivých průmyslových podniků. Výroční zprávy podniků jsou dostupné na stránkách www.or.justice.cz, což jsou internetové stránky patřící Ministerstvu spravedlnosti České republiky.

3. Metodika práce

Téma průmyslové výroby v Českých Budějovicích je značně obsáhlé, zvláště bychom-li postihnout jednotlivé etapy od počátečního rozvoje, přes období transformace až po současný stav. Základem pro psaní této bakalářské práce bylo studium odborné literatury vztahující se ke zvolenému tématu.

K vyhledávání číselných údajů a dat nejlépe posloužily on-line internetové zdroje již zmíněné v předchozí kapitole *Rozbor literatury a zdrojů dat*. Pro sledování socio-ekonomických ukazatelů velmi dobře poslouží publikace a datové výstupy zveřejňované v pravidelných intervalech jednak na stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO), a také Českým statistickým úřadem (ČSÚ). Pomocí analýzy dat a následným použitím komparativní metody bylo možné velmi dobře porovnat vývoj jednotlivých ukazatelů v daných letech či v jednotlivých krajích. Velmi důležitým zdrojem dat byly Provozovny ústředního šířeného průmyslu v roce 1989 (ČSÚ 1990, politická databáze) Tato data byla použita v tabulkách uvádějící počty podniků a zaměstnanců v okresech Jihočeského kraje v roce 1989.

Chceme-li srovnávat strukturu zaměstnanosti v průběhu let, narazíme hned na několik problémů. Prvním z nich je nedostatek podrobnějších dat za poslední roky. Český statistický úřad od roku 1999 již nezveřejňuje statistiky týkající se počtu zaměstnanců či podniků za jednotlivá odvětví na úrovni krajů či dokonce okresů. Dalším metodickým problémem je různá klasifikace odvětví v průběhu let, což znesnadňuje komparaci těchto dat, která jsou k dispozici. Do roku 1992 byla používána klasifikace JKONH, v letech 1993 i 2008 klasifikace OKEČ, a od roku 2009 je platná klasifikace CZ-NACE. Klasifikace OKEČ a CZ-NACE jsou spolu s převodníkem dostupné na internetových stránkách ČSÚ¹. Starší klasifikaci JKONH lze nalézt ve statistických ročnících, konkrétně pro účely této bakalářské práce byla použita Statistická ročenka Československé socialistické republiky 1989.

Vzhledem k nízkému počtu zaměstnanců v některých odvětvích v jednotlivých okresech v roce 1989 byla v této práci tato průmyslová odvětví sloučena. Konkrétně se jedná o odvětví textilu, konfekce a výroby kůže, které je v tabulkách souhrnně označeno

¹ <http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace>

zkratkou TOK (textilní, oděvní, kožený průmysl). Dále bylo sjednoceno odvětví hutnictví lehkých a těžkých kovů, které je označeno pouze jako hutnictví. K odvětví potravinářství byly přisazeny její mrazírny a výroba tabáku, u nichž by vzhledem k velmi nízkým přířím nemlo uvedení samostatného odvětví význam.

Při tvorbě kapitoly 1. 8 *Současné průmyslové podniky v Českých Budovicích* bylo nutné se ze všeho nejdříve rozhodnout, který zdroj dat bude pro tuto kapitolu primární. Na internetu lze nalézt několik registrů ekonomických subjektů, jak však bylo zjištěno, informace v nich obsažené jsou odlišné, a to zejména co se týká počtu zaměstnanců a zařazení podniků do jednotlivých odvětví průmyslu. K nejdůležitějším samozřejmě patří údaje z výročních zpráv podniků a v případě tyto výroční zprávy jsou dostupné, údaje byly čerpány z nich. V opačném případě byl jako hlavní zdroj informací použit *Registr ekonomických subjektů (RES)* zveřejněný na stránkách ČSÚ. Jak uvádí ČSÚ², Registr ekonomických subjektů je veřejným seznamem, který je veden podle §20 zákona 1. 89/1995 Sb., o státní statistické službě Zápis do RES má pouze evidenční význam a je průběžně aktualizován.

Dalším dostupným registrem je *Administrativní registr ekonomických subjektů (ARES)*. Jedná se o internetovou aplikaci Ministerstva financí. Databáze na stránkách *Regionálního informačního servisu (RIS, www.risy.cz)*, vychází u zveřejňovaných ekonomických informací z již výše zmíněného RES, kombinovaného s databází firmy Creditinfo Czech Republic.

Dle definice ČSÚ je *ekonomickým subjektem* každá právnická osoba, fyzická osoba s postavením podnikatele a organizační složka státu, která je účetní jednotkou.

Databáze obsahuje velmi vysoký počet ekonomických subjektů sídlících v Českých Budovicích. Pro potřeby práce byl z těchto podniků vybrány ty, jejichž právní forma je akciová společnost (a.s.), společnost s ručením omezeným (s.r.o.) a v jednom případě národní podnik (n.p.), jsou významné výškou počtem zaměstnanců, dlouholetou tradicí či předním v oboru své činnosti. Vznikla tak kapitola charakterizující významné průmyslové podniky, a přestože jejich výčet není úplný, poskytuje přehled o zaměření i velikosti průmyslu souasných Českých Budovic. Posloupnost a názvy jednotlivých odvětví jsou uváděny v souladu s Klasifikací ekonomických

² http://notes.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/o_registru_res (přístupné k 1.9.2012)

inností (CZ-NACE), v případě této práce se konkrétně jedná o sekci B – Těžba a dobývání, a sekci C – zpracovatelský průmysl.³

Je nutné uvést, že databáze třídí ekonomické subjekty podle jejich sídla. V některých případech tedy nastala situace, kdy sídlo podniku se sice nachází v Českých Budějovicích, samotné provozovny zde však nenajdeme. Také údaje o počtu zaměstnanců jsou v některých případech zavádějící, protože jsou uváděny za všechny provozovny, které podnik má, tedy i mimo České Budějovice. Na takové případy je v práci upozorněno.

³ [http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_ekonomickych_cinnosti_\(cz_nace\)](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_ekonomickych_cinnosti_(cz_nace)) (přístupné k 1.12. 2012)

4. Základní charakteristika města Leské Budčovice

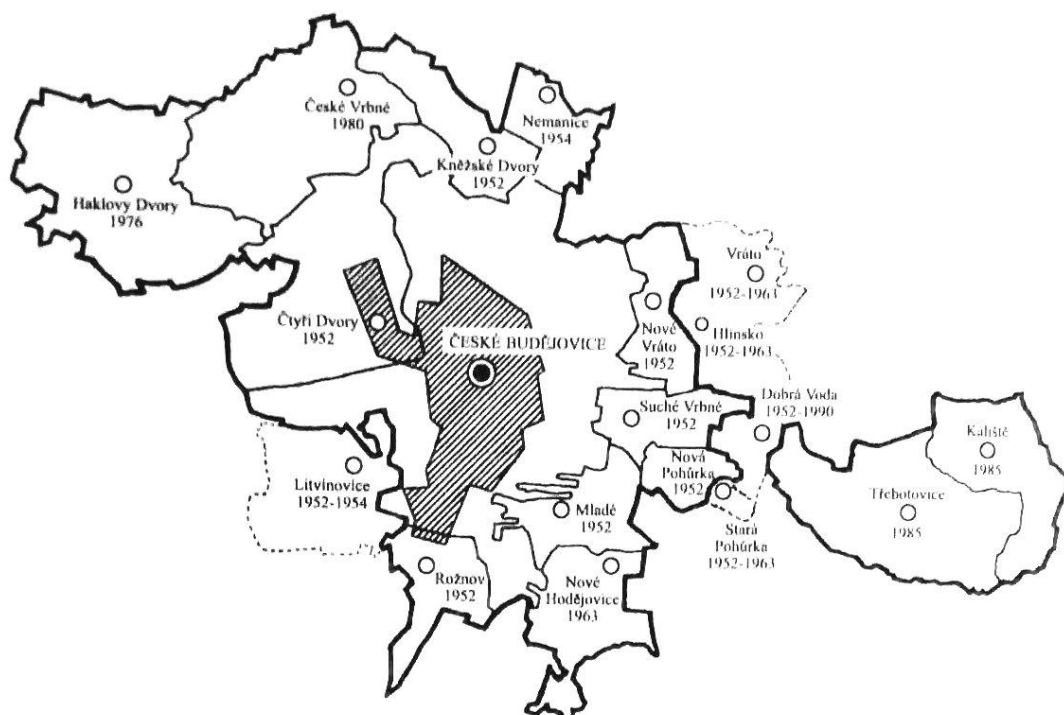
Hlavním šegeným územím této práce jsou Leské Budčovice ve své současně podobě. V některých případech jsou však zmiřovány i okolní obce ležící ve správním obvodu ORP⁴ Leské Budčovice (viz příloha obr. 1. 5). Jedná se například o kapitolu týkající se lokalizačních faktorů (například těžba surovin) a o kapitolu popisující vývoj průmyslu v Leských Budčovicích, zejména na poli průmyslového rozvoje, totiž některé továrny vznikaly také v okolí Leských Budčovic, a přestože metodicky by zde zmiřovány být neměly, nelze je vzhledem k jejich významu zcela opomenout. Až koliv nevhodnější by bylo charakterizovat i tyto obce v zázemí města, není vzhledem k již tak velkému rozsahu práce pro tuto charakteristiku prostor.

Statutární město Leské Budčovice bylo založeno v roce 1256 králem Přemyslem Otakarem II. Rozkládá se v centrální části jihočeského kraje a je považováno za hospodářské, správní a kulturní centrum regionu.

4.1 Členění města

Díky postupnému propojování s okolními obcemi, které začalo v 50. letech 20. století, došlo k výraznému zvětšení rozlohy města. Zatímco ještě v roce 1952 se Leské Budčovice rozkládaly na ploše 1,5 tis. ha, v současnosti (2012) je rozloha města již 5,5 tis. ha. Podrobněji o připojování okolních obcí viz například Kovář, Koblasa 1998.

⁴ obce s rozšířenou působností

Obr. 1. 1: Území Českých Budějovic po roce 1952

Plnou měrou jsou vyznačeny katastrální hranice připojených osad, přerušovanou měrou hranice vesnice, které byly součástí města jen přechodně. Pod názvem osady je uveden rok připojení k městu, přep. i rok odloučení.

Zdroj: Převzato z Kovář, Koblasa 1998, str. 19

Podle platného Územního plánu města se České Budějovice skládají z 11 katastrálních území a rozděleny jsou do 7 městských obvodů. Jednotlivé obvody však nejsou, na rozdíl od městských obvodů některých statutárních měst, samosprávné.

České Budějovice 1: vnitřní město, městská památková rezervace

České Budějovice 2: Ltyš Dvory, Haklovy Dvory, Zavadilka, České Vrbné

České Budějovice 3: Pražské předměstí, Kněžské Dvory, Nemanice

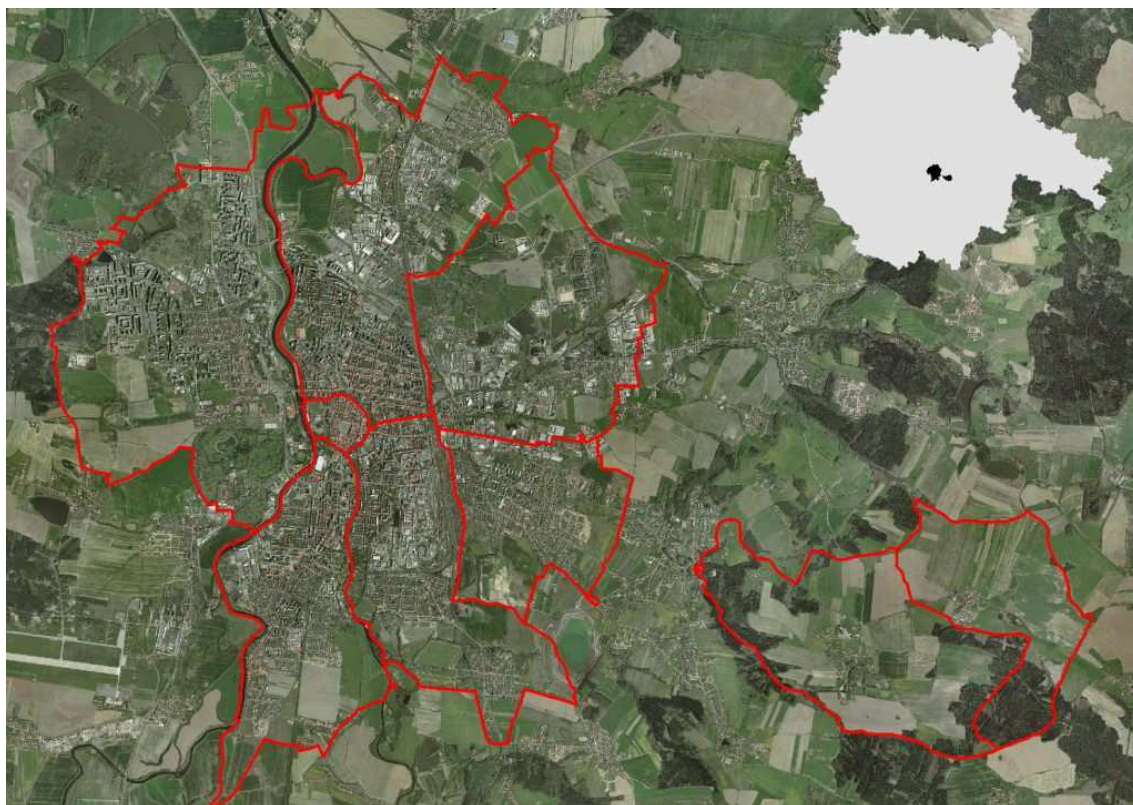
České Budějovice 4: Husova kolonie, Nové Vrátu

České Budějovice 5: Suché Vrbné, Kalíš, Třebotovice

České Budějovice 6: Havlíkova kolonie, Mladé, Nové Hodějovice

České Budějovice 7: Linecké předměstí, Rožnov

(zdroj: LÚ)

Obr. 1. 2: Vymezení území města a poloha města v rámci kraje

Zdroj: IPRM České Budějovice 2008, str. 21

Řeka Vltava rozděluje město na dvě části, které se vyznačují rozdílným poměrem nezemědělské půdy, rozložením služeb a charakteristikami z pohledu funkcí území a jejich potenciálu pro další rozvoj. Pro pravý břeh je dominantou umístění historického centra, správních, kulturních a přepravujících obchodních center a je charakteristický budoucím napojením na dálnici D3. Levý břeh Vltavy je specifický vysokým zastoupením nezastavitelného území a vodních ploch, lokalizací Jihočeské univerzity, Výstaviště a rozsáhlého nefunkčního vojenského areálu a koncentrací největších panelových sídlišť (Vltava, Čumava, Máj).⁵ (citováno z IPRM České Budějovice, 2008, str. 25)

4.2 Obyvatelstvo

Následující podkapitola je zpracována na základě údajů z Kovář 1998, IPRM⁵ České Budějovice 2008 a dat ČSÚ.

Za první významný mezník v demografickém, ale i hospodářském vývoji Českých Budějovic lze považovat rok 1848, kdy došlo ke zrušení poddanství, a k následnému přílivu imigrantů. Rozsah populace Českých Budějovic se začal rychle zvyšovat (r. 1846: 8 730 obyvatel, r. 1850: 10 592 obyvatel, v roce 1869 již 17 413 obyvatel). Nárůst obyvatel pokračoval až do začátku první světové války a přímo korespondoval s hospodářským vývojem na území města, v roce 1905 existovalo v Českých Budějovicích 37 velkých továren.

Po válce následoval typický poválečný demografický vývoj v podobě vzestupu sňatelnosti, bezprostředně následované zvýšením porodnosti, přesto však obyvatel bylo méně než před počátkem války (r. 1910: 44 538 obyvatel, r. 1921: 44 022 obyvatel). Další dlouhodobý úbytek obyvatelstva byl způsoben hospodářskou krizí (r. 1930: 43 778 obyvatel), pokračoval během druhé světové války a maxima dosáhl po druhé světové válce, když byl dokončen odsun Němců (r. 1941: 43 418 obyvatel, r. 1950: 41 182 obyvatel)

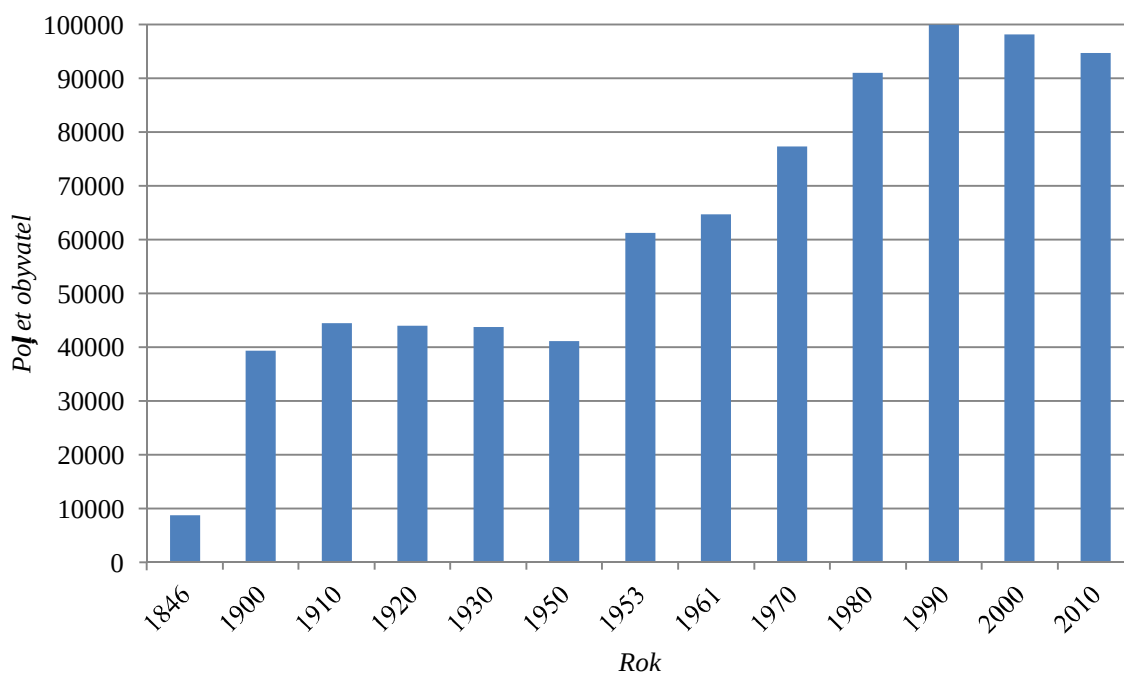
V poválečných letech je důležitý rok 1953, kdy byly k městu připojeny sousední obce. České Budějovice se tak rozrostly nejenom rozlohou, ale i počtem

⁵ Integrovaný plán rozvoje města

obyvatel (rok 1953: 61 313 obyvatel). Velký přírůstek obyvatel byl zaznamenán v 60. letech 20. století, což bylo dáno výstavbou nových průmyslových podniků, vznikem krajské správy a vysokého školství a také připojováním dalších obcí. Velký přírůstek imigrantů mohlto zaznamenalo také ve 2. polovině 70. letech, kdy vzrostl počet imigrantů zejména z Vietnamu. Velký nárůst obyvatel byl spojen také se stěhováním v roce 1980. Hranice 100 tisíc obyvatel dosáhly Česká Budějovice v roce 1990.

Poté postupně začalo docházet ke snižování populace ve městě. Tento trend trvající až do současnosti je způsoben jednak nízkou porodností, ale také procesem suburbanizace, který v posledních desetiletích probíhá. Pro tento proces je typická zvýšená migrace obyvatel, výstavba v okolních obcích a nárůst individuální automobilové dopravy v důsledku dojíždění za prací i do škol. Podle informací z IPRM Česká Budějovice (2008) lze očekávat opět mírný nárůst obyvatel, zatím tomu tak není a dále dochází k úbytku obyvatel. K 31. 12. 2011 bylo podle údajů ČSÚ v Českých Budějovicích 93 620 obyvatel. Jedná se tak o deváté nejlidnatější město České republiky.

Obr. 1. 3: Vývoj počtu obyvatel Českých Budějovic v letech 1846 - 2010

Zdroj dat: ČSÚ

5. Hlavní lokalizační faktory českobudějovického průmyslu

Lokalizační faktory jsou specifické vlastnosti daných míst, působí tyto faktory mají vliv na umístění socioekonomických aktivit. Každá hospodářská aktivita se vyznačuje určitými potřebami. Tyto potřeby se v průběhu let mění. Faktory, které určovaly rozmístění a rozvoj průmyslu v jeho počátcích jsou v dnešní době marginální a do popředí se dostávají jiné. *Lokalizační faktory nepůsobí selektivně jsou vzájemně podmíněné, jiné se naopak vylučují.* (citováno z Toušek a kol. 2008, str. 198)

V počátcích rozvoje průmyslu byly pro lokalizaci průmyslu důležité zejména přírodní lokalizační faktory. Nelze však opomenout ani úzký vztah průmyslu s dopravou a také technické a hospodářské podmínky, které se na rozmístění průmyslu podílely.

Jak dále uvádí Toušek a kol. 2008 (str. 198), lokalizační faktory lze třídit podle mnoha hledisek. Jako příklad uvádí tyto:

- z hlediska prostorového rozsahu
 - makrolokalizační: klimatické podmínky, sídelní struktura,é
 - mikrolokalizační: suroviny, infrastruktura,é
- z hlediska změny dynamiky vlivu
 - s klesajícím významem: klima, suroviny,é
 - s nezměnlivým významem: voda, infrastruktura, kapitál,é
 - s rostoucím významem: informace, životní prostředí,é
- z hlediska vlivného charakteru
 - přírodní: klima, voda reliéf,é
 - socioekonomické: poptávka, cena, doprava,é
 - ostatní: životní prostředí, politické zájmy,é

5.1 Tlŕba surovin

Výskyt surovin byl v polŕtácích prŕmyslové výroby základním a nejdŕlegitŕjím lokalizaŕním faktorem. Vzhledem k vŕbec, nebo málo rozvinuté dopravŕ bylo nutné, aby prŕmyslové podniky vznikaly co nejbŕlŕe naleziŕjím a místŕm tlŕby. Výskyt tlŕhto naleziŕŕ ŕzce souvisí s geologickou stavbou v dané oblasti.

Geologické podloŕí nejvŕŕŕí ŕásti ŕeských Budŕjovic je tvoŕeno ulehŕlými písŕitými ŕŕky kvartérních ŕŕních teras. Rozŕŕŕŕí ŕŕních teras vyplývá z polohy mŕsta na soutoku ŕek Vltavy a Malŕe. V podloŕí tlŕhto terasových písŕitých ŕŕkŕ a místy i na povrchu vystupují málo zpevnŕhé sedimenty klikovského souvrstvŕ, které tvoŕí nejvŕŕŕí ŕást pánevní výplnŕ. Na západní okraj mŕsta v prostoru Litvŕnovic zasahuje výbŕŕek mydlovarského souvrstvŕ v písŕitojŕlovitŕm vývoji (terciér). V podloŕí pánevní výplnŕ byly vrtným prŕzkumem zjiŕŕŕy krystalické horniny, pŕedevŕm pararuly a ménŕŕuly (zpracováno podle Novák 2006)

V ŕeských Budŕjovicích a blŕzkŕm okolí se nevyskytují, podobnŕ jako v celé oblasti jiŕŕních ŕech, významná loŕiska nerostných surovin. Na ŕzemí mŕsta se vyskytují pouze stavební a nerudní suroviny. V okolí ŕeského Vrbného a u Mladého se nacházŕ velké zásoby písŕitých ŕŕkŕ ŕdolní terasy a nízké terasy, které jsou pouŕitelné pro betonášské smŕŕi a zdŕcí malty. V minulosti probŕhala tlŕba cihláŕské hlŕny v okolí ŕtyŕ Dvorŕ z mydlovarského souvrstvŕ a v Suchém Vrbném z klikovského souvrstvŕ. Z málo zpevnŕých pŕskovcŕ klikovského souvrstvŕ na Borku leŕicím pŕŕbliŕnŕ 6 km severnŕod ŕeských Budŕjovic se ve 2. polovinŕ 19. století dobýval kaolin pro výrobu keramiky. (zpracováno podle Novák 2006)

Nedaleko od obce Lhotice, leŕící pŕŕbliŕnŕ 10 km od ŕeských Budŕjovic, bylo od 16. století známo naleziŕŕ antracitu. První tlŕební pokusy zde probŕhaly od 19. století, tlŕba vŕak byla pŕeruŕena, protoŕe se nevyplácela. V roce 1930 zde byl zaloŕen dŕŕ Etna. Dobyvatelná ŕást loŕiska vŕak byla záhy vytŕŕena aŕ do hloubky 350 metrŕ a tlŕba byla jako ztrátová roku 1949 ukonŕena. Dalŕí, rozsahem vŕak menŕí, antracitové doly se nacházely mezi obcemi Hŕry a ŕsilným⁶. Zde byla tlŕba antracitu zahájena

⁶ nŕkteré prameny uvádŕjí název Voselno ŕi Oselno, coŕ byl oficiální název obce do r. 1925

v roce 1893 a trvala až do r. 1940, kdy bylo zašizení dolu odvezeno na výšce zmíněný lhotický důl Etna. (zpracováno podle Kolektiv autorů 1985)

Na Leskobudňovicku probíhala také těžba rud. Jednalo se však o záležitost spadající do období zejména 16. až 18. století. Leskobudňovická rudní oblast zaujímala území od Vidova až po Jelmo a probíhala zde těžba stříbra. Velké množství těžěného stříbra zejména v oblasti rudolfovského rudního revíru např. vedlo k založení Leskobudňovické mincovny v r. 1569. Rudolfov, ležící přibližně 5 km severovýchodně od Leských Budňovic, se tak v té době řadil vedle Jáchymova a Kutné hory k významným kutním v Lechách. Těžba v této oblasti však byla značně zpomalována velkým množstvím důlních vod a nedostatkem vody na pohon vodotlačných strojů. Výnosnost rudolfovských dolů tedy postupně klesala, až došlo k jejímu úplnému zániku. Přestože v minulosti probíhlo několik pokusů o obnovu dolování, žádný nebyl úspěšný. Poslední návrh na obnovu těžby pocházel z roku 1924, ale vzhledem k domněnkám, že těžba by opět nebyla rentabilní, se staré stříbrné doly neotevřely. V roce 1928 byla těžební jáma definitivně uzavřena, část pozemků odkoupila obec Adamov, zbytek přešel do soukromého vlastnictví. (zpracováno podle Kolektiv autorů 1985)

Právě nedostatek nerostných surovin v okolí města je důvodem, proč zde nevznikly podniky těžkého průmyslu. Surovinová základna v jižních Lechách byla založena spíše na již zmíněných nerudných surovinách. Jednalo se zejména o dřevě a tuhu, což se odrazilo i na druzích průmyslu, které se rozvinuly v Leských Budňovicích. Vzhledem k dostatku dřeva v jiholeských lesích patřilo odvětví dřevozpracujícího průmyslu k nejstarším ve městě

Hlavní lokalitou těžby grafitu (tuhy) se na území České republiky nacházejí právě v oblasti jižních Lech a moravského grafitového pruhu. Těžba v obou oblastech byla zahájena v 18. století. Grafit v jižních Lechách produkovaly České tuhové závody v Hřtce, Schwarzenberské tuhové doly v Lěrně v Počumaví a těžárna ve Chvalovicích na netolicku. Tuha se používala hlavně pro tuhárenský průmysl a k metalurgickým účelům. Až koliv v minulosti patřily tyto závody k největším výrobcům a exportéry tuhy na světě v současnosti se jiholeský grafit již netěží a na trhu jej nahradil levný zahraniční materiál z Číny.

5.2 Doprava

5.2.1 Vodní doprava

V počátcích rozvoje průmyslu v Leských Budějovicích byla významná šifní plavba, zejména Vltava po staletí⁷ sloužila k voroplavbě. Na vorech o šířce 5-6 m a délce až 150 m byly přepravována hlavně dřeva, grafit, stavebniny a potraviny a to až do roku 1890, kdy bylo nařazením povoleno vozit pouze dřevo (šezivo, latě pražce). Provozovateli voroplavby byli sami majitelé velkých lesních komplexů a největšího rozmachu dosáhla v letech 1860 i 1910. (upraveno podle Ğurma a kol. 1970)

Voroplavba měla velký význam nejen v Leských Budějovicích, ale v celé oblasti jižních Ľech. Jednalo se totiž o levný a bezpečný způsob jak přepravovat dřevo z jiholeských lesů do Prahy. Voroplavba probíhala kromě Vltavy také na jiholeských tocích Lužnice, Nečárky, Otavy a Blanice, které musely z tohoto důvodu být upravovány. Plavení dřeva bylo narušeno první světovou válkou, poté začala voroplavba pomalu upadat. Svět podíl na úpadku voroplavby měla stavba přehradních nádrží, ale zejména rozvoj efektivnějších způsobů přepravy, tj. železnice a později silnice. (Scheufler, Ğolc 1986.)

„Když byla roku 1869 zahájena doprava na nové dráze Františka Josefa z Budějovic přes Veselí n. L. ku Praze, kleslo nápadně více než o polovinu i množství zboží plaveného po Vltavě. Předevedl z největší části se již nepřepravovala dřeva, po roce 1882 úplně a grafit, a poněkud pokleslo i plavení dřeva, vorek.“ (Ringes 1958.)

5.2.2 Železnice doprava

Jak uvádí např. Kunc (2004), vznik a rozvoj železnice dopravy byl od počátku svého vzniku úzce spjat s průmyslovou výrobou. Obdobím vzniku moderní železnice v Evropě a zároveň obdobím nejvýznamnějšího technického pokroku v průmyslové výrobě byl přelom 18. a 19. století.

Tato nová technologie dopravy soutěžila s tradičními dopravními mody: šifní plavbou a formanským povoznictvím. Jak již bylo zmíněno, právě šifní doprava se

⁷ První historické informace pocházejí ze 16. století v souvislosti se snahou Habsburků přepravit gmundenskou dřeva (Ğurma a kol., 1970)

ocitla v silném konkurenčním ohrožení, na Vltavě byla železnicí prakticky vytlačena. Zajímavostí je, že největší podnikatel vltavské plavby i Vojtěch (Adalbert) Lanna tento vývoj vlastně předvídal a založil jednu z nejvýznamnějších stavebních firem podnikajících ve výstavbě českých železnic. (Kvizda 2006)

Rozvoj průmyslu byl na jedné straně podmíněn rozvojem dopravních služeb, tj. železnic, součástí byla výstavba tratí ovlivňující rozmístění ložisek uhlí. Přeprava tohoto nového průmyslového artiklu ovládla na několik desetiletí celou hospodářskou základnu. Mnohé tratě vznikly jen proto, aby zajistily distribuci této ekonomicky strategické suroviny. Toto období bývá označováno jako *Období uhelných drah* (podrobněji například Pavlíček 2002, Kunc 2004 a Kvizda 2006)

Také v případě českých Budějovic byl vznik železnice důležitým faktorem, který vedl k rozvoji města. Jak se shoduje více autorů, například Ringes 1958, Vondra 1978 a Kunc 2004, významným impulsem k výstavbě železnice byla v případě českých Budějovic touha překonat vltavsko-dunajské rozvodí. Myšlenky propojit a splavnit Vltavu s Dunajem nikdy nebyly realizovány z důvodu neúnosného výčkového převýšení.

Ve druhé polovině 18. století vzrostla potřeba dopravy zboží z jižních částí rakouské monarchie do severních a naopak. Také z tohoto důvodu byla v letech 1825 i 1832 vystavěna koněpříčná železnice vedoucí z českých Budějovic do rakouského Lince. Jednalo se o první koněpříčnou železnici na evropském kontinentu. Autorem prvotního projektu na vybudování koněpříčné dráhy František Josef Gerstner, šéf české hydrotechnické privátní společnosti a profesor vyšší matematiky a mechaniky na pražské polytechnice. Trať koněpříčky byla dlouhá 128 km a přibližně po každých 20 ti km byla vložena tzv. přeprahací stanice, kde byly vyměňovány koňské potahy. V českých Budějovicích trať začínala na nádraží vybudovaném v roce 1828, později byla prodloužena do města k solnímu skladu a o deset let později až k Lannovým obchodním skladům na pravém břehu Vltavy i k budově pozdějšího zájezdního hostince *ÁU zelené ratolesti*. (Kunc 2004) Trať byla využívána převážně pro nákladní dopravu, přepravována byla zejména sůl a další suroviny a materiály pro průmyslové zpracování.

Roku 1857 získala železnici rakouská společnost *Západní dráha císařovny Alžběty* a vzhledem ke zvyšující se potřebě dopravy a rychlému rozvoji lokomotivních tratí byla zahájena přestavba na parní provoz. Provoz parní železnice na celé trati do Lince byl zahájen v r. 1873. Roku 1866 pak byla zahájena výstavba železniční trati Vídeň – české Budějovice – Plzeň – Cheb. Trať nesla jméno Františka Josefa I. Pro českobudějovický průmysl měl velký význam zejména dovoz levnějšího uhlí z plzeňské pánve.

Vzhledem k rychlosti a ceně přepravy se zvyšovaly konkurenční schopnosti města a nelze opomenout ani fakt, že díky železnici klesla nezaměstnanost. Výstavba železnic znamenala pro města, kterými procházela mohutný stavební a populační vývoj. Na všech stranách podél dráhy začaly vznikat nové továrny, do kterých byly vedeny vlečky. Ty byly využívány pro téměř všechny aktivity spojené s výrobou; například v hornictví, kamenolomech, vápenkách, cihelnách, v papírnách, cukrovarech a i na jatkách. (Kunc, Krylová 2005) Souvislost mezi výstavou železnice a zakládáním továren v její blízkosti je patrná i v případě českých Budějovic (podrobněji viz kapitola Vývoj prostorového rozmístění průmyslu v českých Budějovicích)

Jak dále uvádí Kunc a Krylová 2005, budování železnic také zapříčinilo velký rozmach cukrovarnického průmyslu. Tomuto odvětví se podařilo provázat primární přírodní lokalizační podmínky pro pěstování cukrové řepy, zemědělskou surovinu, dopravní náklady a místa konečné spotřeby. V českých Budějovicích byl cukrovar založen v roce 1836 právě v blízkosti stanice koněspřežní železnice.

Po první světové válce konkurenceschopnost jihočeského průmyslu poklesla. Důvodem bylo mimo jiné zavedení vysokých dopravních tarifů u osobní i nákladní přepravy. Kvůli drahé dopravě surovin a paliv dovážených do jižních Čech dokonce došlo k zastavení výroby v řadě průmyslových podniků a k jejímu přesunu na sever Čech. (podle Krýdl, Svoboda 1982)

5.2.3. Silniční doprava

Významným lokalizačním faktorem ekonomických aktivit je vedle dopravní dostupnosti také hustota a kvalita silniční sítě. Nejvyšší hustotou silniční sítě se samozřejmě vyznačují hustě zalidněné oblasti s významnou koncentrací ekonomických aktivit. Hustá dopravní síť je tedy výsledkem soustředění obyvatelstva a ekonomických aktivit, zároveň však zvyšuje atraktivitu regionu pro pěstování dalších investic. (Doprava v regionálním pohledu, 2008)

Zásadním nedostatkem Českých Budějovic, jakožto krajského města, je absence dálnice v jeho blízkosti. V budoucnosti by tento problém měl být vyřešen dálnicí D3. Ta by měla vést z Prahy přes Jesenice přes České Budějovice až do Třebonína, kde by na ni měla bezprostředně navazovat rychlostní silnice R3 vedoucí až ke státní hranici s Rakouskem. Zde bude navazovat na rakouskou dálnici síť. Českobudějovicko by tak konečně mělo být napojeno na republikovou síť dálnic a rychlostních silnic. Přestože je dálnice D3 plánována již od konce 30. let 20. století, první úseky oficiálně vznikly až v roce 2007. Celková délka dálnice D3 a rychlostní silnice R3 by měla být 171 km a termín dokončení je v současné době odhadován mezi roky 2015-2018. Českých Budějovic se bezprostředně týká úsek dálnice vedoucí z Úsilného do Hodějovic, jehož výstavba je plánována na rok 2014. (Oficiální internetové stránky dálnice D3, 2012)⁸

Všechny zúčastněné obce chápou mezinárodní a evropský kontext výstavby páteřní dálniční sítě České republiky. Uvědomují si důležitost dálnice D3 (a pokračující rychlostní silnice R3 od Třebonína k rakouským hranicím), která je v tomto kontextu součástí severo-jihové evropské komunikační osy. Stejně tak si uvědomují význam dálnice D3 pro rychlé a komfortní spojení jihočeského regionu s ostatními částmi České republiky a zahraničím i důležitost dálnice pro obce ležící na její trase, kterým odlehčí od tranzitní dopravy. Proto obce dotčené stavbou úseku 0310/I výstavbu dálnice jednoznačně podporují a zároveň požadují její urychlení. (citováno z: Memorandum obcí dotčených výstavbou dálnice D3 v oblasti výstavby 0310/01 v úseku Úsilné - Hodějovice, 2007, s. 2)

⁸ www.dalnice-d3.cz, přístupné k 22. 6. 2012

5.3 Energie

Průmysl se vyznačuje nejvyšší spotřebou energie ze všech hospodářských odvětví. Jak uvádí Toušek (2008), energie jako lokalizační faktor je důležitá v podstatě pro všechny průmyslové obory. Jako energeticky náročné můžeme označit zejména hutnictví železa a barevných kovů, chemický průmysl i výrobu skla.

První velké tovární komplexy byly především závislé na zdrojích paliva, a tato závislost jež zesilovala velmi šláklá a nekvalitní silniční síť, která ztěžovala dopravu surovin a paliva na větší vzdálenosti. (Mareš 1988).

Přítomnost vodního toku jako zdroje energie byla v počátcích rozvoje průmyslové výroby významným lokalizačním prvkem. (Kunc 2000). V jižních Čechách jako zdroj energie využívala zejména voda z potoků a řek, na nichž se stavěla vodní kola. Také Kubín (1995) uvádí, že průmysl se začal rozvíjet nejdříve v údolích potoků a řek. Výhodná poloha Českých Budějovic na soutoku Vltavy a Malše umožňovala budování mlýnů v těsném sousedství města. Mlýny začaly vznikat již krátce po založení města a v jejich blízkosti byly postupně zakládány hamry, pily i přechodná i tavírna rudy.

Ve srovnání s regiony, kde v té době probíhala těžba uhlí, se však průmysl nerozvíjel tak markantně. Důvodem byly vysoké náklady na využití vodních energií, zatímco uhlí bylo levným zdrojem energie. Koncem 19. století byla vodní kola nahrazována turbínami a parními stroji, jejichž účinnost byla vyšší a hlavně byla umožněna výstavba továren v i místech bez přítomnosti vodního toku. Ve stejné době postupně začaly vznikat první elektrárny a byla zaváděna elektřina.

Zaměříme-li se na území Českých Budějovic a nejbližší okolí města, nalezneme i zde hned několik elektráren. Roku 1922 zrekonstruoval tehdejší Český akciový pivovar bývalý Fellingerův Mlýn v Českém Vrbném na vodní elektrárnu. Ta byla po znárodnění roku 1950 předsána Jihočeským elektrárnám, které ji provozovaly do roku 1970. Roku 1985 byla vybudována elektrárna nová, která původní nahradila. Po privatizaci roku 1994 se tato elektrárna stala majetkem společnosti 1. elektrárnská, s.r.o.

Roku 1931 byla zřízena vodní elektrárna na Jiráskově jezu na Šece Vltavy vodní elektrárna Sokolský ostrov. Pro zajímavost uvedeme, že v současnosti patří tato vodní elektrárna v jižních letech mezi pět největších dodavatelů elektrické energie vyrobené využitím vodní energie. Provozovatelem elektrárny je nyní společnost AQUA Energie s.r.o. Další vodní elektrárna byla v českých Budějovicích vybudována v roce 1938 u Trilova jezu a je součástí areálu papírny Bupak. Parní elektrárna na území města byla vybudována v roce 1909 na jihovýchodním okraji města u Novohradské silnice (objekt současné teplárny).⁹

V obci Mydlovary ležící přibližně 16 km severozápadně od českých Budějovic byla na lignitovém ložisku roku 1922 vybudována tepelná elektrárna. Cena lignitu jako paliva byla totiž podstatně levnější než cena nejhoršího uhlí z mostecké pánve. Postupným ubýváním místních zásob lignitu přestávala jeho těžba být ekonomicky výhodná, a proto se přешlo na spalování sokolovského hruboprachu. V 60. letech byla v Mydlovarech zprovozněna teplárna a až do 80. let 20. století byl tento energetický areál významným a nenahraditelným energetickým zdrojem jihočeské energetiky. Od 90. let je výhradním jihočeským distributorem elektrické energie E.ON Česká republika a.s.¹⁰

⁹ <http://www.calla.cz/data/energetika/ostatni/oze.pdf>

¹⁰ <http://www.stavlisty.cz/2004/11/mydlovary.html>

6. Vývoj prostorového rozmístění průmyslu v Českých Budějovicích

Následující kapitola nastiňuje vývoj rozmístění průmyslových podniků v Českých Budějovicích a hodnotí nejvýznamnější faktory, které toto rozmístění ovlivňovaly. Hlavními podklady pro zhodnocení vývoje rozmístění jsou plány města České Budějovice. Plán města České Budějovice z roku 2010 vydalo nakladatelství freytag & berndt Praha a je v měřítku 1: 15 000. Další použitý plánem města pochází z roku 1923, jeho autorem byl tehdejší městský stavební asistent František Landsperský. Měřítko plánu je 1: 8640. Zájemci si jej mohou prohlédnout v Jihočeské veřejné knihovně v Českých Budějovicích pod signaturou číslo MC 118, případně online zde:

http://katalog.cbvk.cz/i2/i2.search.cls?ictx=cbvk&disprec=2&iset=1&pg=&xrecidx=cbvk_us_cat*0290652

Podíváme-li se na Pfeffermannův plán Českých Budějovic z roku 1900 (obr. 1. 4), lze velmi dobře vypořádat jev, na který upozorňuje Kubeš (2009a). A sice, že první továrny vznikaly nejprve jako izolované objekty v tehdejší příměstské krajině a postupně byly postupně rozrůstající se obytnou, průmyslovou a další průmyslovou zástavbou.

Obr. 1. 4: Pfeffermanův plán města z roku 1900

Zdroj: převzato z Kopálka 1998, str.520

Již v tomto období a ještě lépe na plánu města z roku 1923, jehož autorem je F. Landspersky, je vidět určitý trend umisťovat jednotlivé továrny zejména na periferiích Leských Budčovic.

Nejvýznamnějším faktorem, který nejvíce ovlivnil lokalizaci jednotlivých podniků, se v počátcích průmyslového rozvoje staly komunikace. Obzvláště významná byla přítomnost železnice. Znalá lást průmyslových podniků byla soustředěna do těsné blízkosti vlakového nádraží, byly zřizovány vlečky, aby doprava surovin pro jednotlivé výroby byla co nejjednodušší. Na plánu města z roku 1923 je patrně vyznačeno 17 tehdy nejvýznamnějších a největších továren, přičemž právě u nádraží sídlila většina z nich. Jednalo se například o dřevárnu, smaltovnu, tabákovou továrnu a plynárnu. Právě vznik mlátské plynárny byl z velké části podmíněn provozem železnice. (Z historie plynárenství 1994). Jako výhodná se oblast u nádraží ukázala také pro umístění parní elektrárny (objekt současně teplárny) Její výstavba byla započata roku 1907 u Novohradské silnice, kde bylo možné vybudovat vlečku a odebírat vodu z Mlýnské stoky. (Kubín 1995)

Stanice tehdejší koněspřežné železnice ovlivnila umístění například Hardtmuthovy tužkárny i Pollakových sírkáren (ulice Boženy Němcové). Důležitým faktorem pro umístění těchto továren byla také blízkost schwarzenberských skladů se dřevem. (Svoboda 1964 i Vondra 1980)

Akciový pivovar (dnešní Budějovický Budvar) byl roku 1894 vybudován na Pražském předměstí. Důvodem tohoto umístění byla blízkost železnice a Pražské silnice, jakožto významné komunikace. Doprava surovin do pivovaru a následný export výrobků tak byl rychlý a efektivní. Jak dále uvádí Hajn (1995), svou roli pro výběr pozemku hrála také kvalita vody, která byla v této oblasti lepší než na Lineckém předměstí. Ve 30. letech 20. století byly navíc v pivovaru vyvrtány tři artézské studny, které zajistily podniku vlastní nevyčerpatelný zdroj vody. Výstavba Mlýnské pily pivovaru (dnešní Samson) byla započata roku 1847 právě na Lineckém předměstí. Při pohledu na plán města je zřejmé, že faktorem nejvíce ovlivňující lokalizaci byla v tomto případě bezprostřední přítomnost Šeky Malé. Do pivovaru byla pro usnadnění dopravy vybudována vlečka.

Při lokalizaci průmyslu je důležitá již zmíněná kvalita vody, na níž jsou náročné zejména obory potravinářského průmyslu. řada výrobních odvětví však spotřebovává při výrobě velké objemy vody, nejvíce spotřebu vody má chemický průmysl, rafinace ropy, energetický průmysl, hutnictví železa a barevných kovů a průmysl papírenský. (Toušek, 2008) Právě co nejvíce blízkost vodního toku měla stěžejní význam pro výstavbu papírny na Lineckém předměstí. Areál papírny byl vystavěn u břehu Vltavy, v místě kde roku 1880 odkoupili první majitelé L. Gellert a V. Trojana Fürstův mlýn.

Při srovnání plánu Českých Budějovic z roku 1923 s plánem současným (rok 2010) je patrné, že současná územní rozložení průmyslu se příliš neliší. V průběhu let docházelo k zániku některých továren, do jejich objektů však pro jejich výhodnou polohu byly často umísťovány nové podniky. Základy hlavních průmyslových oblastí tak v podstatě zůstaly zachovány dodnes, ačkoliv nyní jsou samozřejmě rozsáhlejší a vznikly některé nové.

Jak je patrné z tabulky č. 1, v současně docházejí průmyslové zóny 1/4 rozlohy Českých Budějovic. Tyto zóny jsou tvořeny jednak provozovnami jako takovými, dále velkosklady, nevyužívanými plochami i skládkami různých materiálů. Dvořák a Kubeš

(2010) uvádí, že k dotvoření tohoto průmyslově obslužných zón došlo v 80. letech 20. století, transformace a následný vývoj průmyslu již vymezení těchto zón příliš neovlivnily.

Nejrozsáhlejší průmyslová zóna se i v současné době nachází v okolí vlakového nádraží. Začíná přibližně v místech Havlíkovy kolonie a vede podél Novohradské ulice směrem na sever. Své sídlo zde má například společnost EGE, spol. s r.o. a Teplárna Česká Budějovice a.s. V přilehlé průmyslové ulici se nachází areál společností VISCOFAN CZ, s.r.o. a BBH Tsuchiya, s.r.o., v ulici U Smaltovny areál smaltovny Ceba a bývalé smaltovny Sfinx. Průmyslová zóna vede na východ podél Rudolfové třídy směrem na Nové Vráto a ulicí Vrbenská na Nové Hlinsko. V této oblasti najdeme například výrobní halu sportovních potřeb Head, areály významných podniků Záruba M&K, ALIMPEK s.r.o., BELIS, s.r.o., Groz-Beckert, s.r.o. a Dentamechanik, s.r.o.

Lokalizace další průmyslové zóny již také byla naznačena. Jedná se o oblast Kněžských Dvůrů na severu Českých Budějovic. Je zde umístěno hned několik velkých a významných podniků. Slévárnu MOTOR JIKOV, a.s. nalezneme v ulici Kněžskodvorská, přímo v ulici Roberta Bosche se nachází rozsáhlý areál společnosti Robert Bosch, spol. s r.o. Dále v ulici Karolíny Světlé má své sídlo již zmíněný *Budějovický Budvar, n.p.* V této oblasti sídlí také Jihočeská masna, předchůdce jatek, která najdeme již na plánech města z roku 1923.

Samostatné menší zóny jsou tvořeny významnými podniky s dlouholetou historií, které zde již byly zmíněny. Jedná se o Pivovar Samson na Lidické třídě nedaleko jižního okraje centra města v ulici F. A. Gerstnera se nachází historicky cenný areál tiskárny Hardmuth. U Šeky v ulici Papírenská najdeme areál společností Duropack Bupak Papírna a Duropack Bupak Obaly.

Tabulka 1. 1: Jednotlivé zóny v intravilánu současných Českých Budějovic
(se zaměřením na průmyslovou zónu)

Zóna	Rozloha (v ha)	Podíl rozlohy (v %)
Obytné zóny	1 305	45,1
Obslužné zóny	302	10,4
Průmyslové zóny	745	25,7
z toho:		
Průmyslová bloková zástavba	260	9,0
Průmyslová obslužná bloková zástavba	485	16,7
Dopravní a technicko-infrastrukturní zóny	133	4,6
Sportovní a rekreační zóny	163	5,6
Přírodní a rekreační zóny	243	8,4
Agroprůmyslové zóny	6	0,2

(Převzato a upraveno z Kubeš 2009b)

7. Historie vývoje průmyslu na území Českých Budějovic

7.1 Poléátek 19. století i 1. světová válka

V době kdy území České republiky bylo součástí Rakouska - Uherska, patřily České země k průmyslově nejvyspělejším nejen v rámci monarchie, ale i Evropy. Byly zde soustředěny dvě třetiny veškeré průmyslové výroby monarchie. Vláček (2006) uvádí, že na poléátku 20. století bylo v Českých zemích v průmyslu zaměstnáno 40% obyvatel. Vyšší úroveň industrializace v té době měly pouze některé německé země Švýcarsko, Anglie a severní část Francie. Přitom ještě v roce 1869 byla převážná část obyvatel zaměstnána v primárním sektoru. (Häufler 1960)

Oblasti Jižních Čech nemohla pro rozvoj průmyslu využít zásoby hnědého a černého uhlí. Mohla těžit zejména z výhodné polohy v blízkosti Vídně Tímto směrem byla orientována doprava a export průmyslových výrobků. Proto i v Českých Budějovicích probíhala ve srovnání s městy na severu Čech industrializace opožděně Převažovala řemesla a služby, v nichž byla zaměstnána přibližně polovina obyvatel města.

Významní podnikatelé, kteří se podíleli na rozvoji průmyslu v Českých Budějovicích, byli vláčnou rakousko-německého původu. Jednalo se například o Tadeáše Lannu, Vojtěcha (Adalberta) Lannu i Ludwiga a Karla Hardtmuthovi.

Na území Českých Budějovic vznikly organizace, jejichž cílem bylo podpořit průmysl a obchod ve městě První z nich byla *Obchodní a živnostenská komora* fungující v letech 1850 i 1948 a právní její tištěné zprávy jsou prvními zdroji informací o průmyslovém vývoji v regionu. Jejím prvním prezidentem byl právě A. Lanna. Druhou významnou organizací bylo *Obchodní a průmyslové društvo* založené roku 1886.

ÁV 19. století byly České Budějovice národnostně smíšeným městem. Ekonomiku však ovládaly podniky vlastní německou částí obyvatel. Protože tehdejší volební řád rozlišoval voliče podle majetku a výše odváděných daní, neměli zdejší Češi, přes svou poléetní převahu, žádné zastoupení na českobudějovické radnici. 11

¹¹ citováno z: <http://www.budejovickybudvar.cz/o-spolecnosti/historie-pivovaru.html>

Jedním z prvních světových válek se českým průmyslníkům postupně podařilo vytlačit německý kapitál a byly zakládány české podniky, v jejichž vedení často stáli A. Zátka a F. Hromada. Snahy českých podnikatelů zakládat nové české podniky vedly roku 1895 k založení společnosti *Národní podnik obchodní a průmyslový, s.r.o.*, jehož cílem bylo zakládat nové podniky v nejtržnějších průmyslových odvětvích. (Kopálek a kol. 1998)

Nejvýznamnějšími obory zpracovatelského průmyslu tehdejšího Jihočeského kraje byly na počátku 20. století jednoznačně **potravinářský a textilní průmysl** (viz tabulka 1. 2). Ačkoliv v rámci kraje měl textilní průmysl dobré postavení, v českých Budějovicích se neujal. Kopálek 1998 se zmiňuje pouze o pšedelně, která v letech 1837-1850 fungovala v Hostinci u Zelené ratolesti na Husově třídě. Zaměstnáno zde bylo okolo 150 dělníků.

V **potravinářském průmyslu** bylo v jižních Čechách v roce 1902 zaměstnáno 22,6% obyvatel, což bylo vřbec nejvíce v porovnání s ostatními kraji. Pro srovnání uveřme, ře nejméně zaměstnaných ve stejném oboru měl Severočeský kraj, a sice pouhých 5,8% obyvatel kraje. (Mareš 1976)

Také pro české Budějovice bylo odvětví potravinářského průmyslu velmi významné. V tomto období vzniklo na území města několik podniků. Výrobou cukrovinek, marmelád a lihovin se zabývala německá firma *Vit Fürth a syn*. Konkureněm podnikem této továrny byla česká továrna *Merkur* (vznikla v r. 1911) vyrábějící cukrovinky, šokoládu a pečivo. Jednalo se o poměrně velkou a úspěšnou továrnu, v roce 1927 zde pracovalo okolo 300 zaměstnanců. Výrobky byly expedovány zejména do alpských zemí. Výroba však byla velmi poznamenána světovými válkami, po roce 1945 už bylo vyráběno pouze šokoládové zboží a v roce 1958 byla továrna zrušena úplně.

K významným podnikatelům v odvětví potravinářství nejenom v českých Budějovicích patřila rodina Zátkových. V obci Březí vzdálené přibližně 9 km od českých Budějovic přezvali bratři Vlastimil a Dobroslav Zátkové otcův mlýn a v roce 1884 zahájili výrobu těstovin, nudlí a makaronů. Tato těstárna brzy patřila

k nejvládním svého druhu v celém Rakousku-Uhersku. Také v současnosti se firma Bratř Zátkové a.s. řadí k významným producentům mouky a těstovin.¹²

Od roku 1895 provozovali bratři v Českých Budějovicích také sodovkárnu, dále roku 1872 založil Ferdinand Zátka ve městě cukrovar. Sodovkárna *při znárodnění přešla pod n.p. Jihočeské mlýny, závod na výrobu sodové vody, limonád, chleba a pečiva, po roce 1950 byla zařazena do n. p. Jihočeské pekárny, pod níž jako závod 6 existovala do roku 1994, poté vystřídala několik vlastníků.*¹³ V současnosti na místě bývalé sodovkárny na Dlouhé louce probíhá výstavba bytových domů. Dále roku 1887 založil Ferdinand Zátka v Českých Budějovicích cukrovar - jediný v kraji v té době

Na území města se v tomto období nacházelo mnoho pekáren. V roce 1904 sdružovalo *Společenstvo pečářů* 54 mistrů. K vládním pekárnám se řadila pekárna bratř Zátků založená roku 1883 u Litvínovické silnice a Dlouhá pekárna v Krajinské třídě

Staletou historií má v Českých Budějovicích vaření piva. Tato tradice sahá až do 13. století, tedy do doby založení města. V roce 1795 vznikl Budějovický měšťanský pivovar a.s. a Český akciový pivovar (přímý předchůdce současného Budějovického Budvaru, n.p.) byl založen roku 1895 a to zejména díky iniciativě českých právníků. (Hajn 1995)

Roku 1871 byla v Českých Budějovicích založena továrna na výrobu doutníků. O několik let později byla zařazena také výroba cigaret, která na přelomu století již převládala. Roku 1923 byla výroba doutníků ukončena úplně zatímco výroba cigaret neustále stoukala až na 1 miliardu kusů ročně v roce 1938.

Pro Jihočeský kraj byl v tomto období významný také *dřevozpracující průmysl*, ve kterém bylo zaměstnáno 8,8% obyvatel kraje. V srovnání s ostatními kraji nebyla zaměstnanost v tomto odvětví tak vysoká (viz Mareš 1976). Dřevo z jihočeských lesů, které se vyváželo jako surovina, bylo dopravováno po Vltavě a Málě formou vorových pramenů.

V Českých Budějovicích patří zpracování dřeva k jednomu z nejstarších odvětví. Velmi významným zpracovatelem dřeva byla Lannova loděnice (1832 i 1908). Právě díky A. Lannovi vznikl v roce 1837 na vltavském rameni pilařských závod, roku 1841

¹² http://www.zatkove.cz/spolecnost_1.htm

¹³ citováno z: <http://euro.e15.cz/profit/voda-plna-bublinek-875609>

byla přestavěna její parketárna v Litvínovicích. Parketárna fungovala do roku 1873, pila svou činnost ukončila v roce 1915. Kromě toho vznikaly i další menší pilařské závody, které patřily stavebním firmám a menší podniky vyrábějící lišty a rámy. Ani jejich majitelé nebyli českého původu (např. E. Fürth). K rozvoji dřevozpracujícího průmyslu ve městě přispěl také vznik železnice. Vzhledem k potřebě impregnace dřeva a konzervaci železničních pražců vznikla v Českých Budějovicích roku 1847 továrna, která se tímto činnostmi zabývala.

Díky dostatku dřeva z jihočeských lesů byly některé továrny přemisťovány z Vídně do Českých Budějovic. Roku 1847 byla do města přeložena továrna na výrobu tužek. Dalším faktorem, který ovlivnil přesun této továrny, byly výhodné dopravní podmínky a také blízkost tuhovských dolů v okolí Hosína. Majiteli byli bratři Hardtmuthovi a jednalo se o první českobudějovickou tužkárnu. Původní výroba zahrnovala také kameninu, fajáns a kachlová kamna, postupně byl tento sortiment omezen. Roku 1889 byla na trh uvedena tužka značky Koh-i-noor, podle níž dostala tužkárna název *Koh-i-noor tužkárna L. & C. Hardtmuth*. Pod názvem KOH-I-NOOR HARDTMUTH a.s. funguje společnost dodnes a patří ke světově známým podnikům vyrábějící tužky a kancelářské potřeby. V roce 1913 zaměstnávala tužkárna přibližně 1500 pracovníků a výroba dosahovala téměř 90 milionů tužek. Konkurenčním podnikem Hardtmuthovy tužkárny se měla stát tužkárna založená již výše zmíněným *Národním podnikem obchodním a průmyslovým*. Avšak dosáhnout ve výrobě výsledků *Koh-i-noor tužkárny L. & C. Hardtmuth* se jí během své existence nepodařilo.

Díky dostatku surovin byla z Vídně do Českých Budějovic v roce 1848 přemístěna také *sirkárna podnikatele A. M. Pollaka*. Pro představu o velikosti továrny uveďme, že v roce 1872 bylo v továrně zaměstnáno 449 dělníků. Vlivem krize a konkurence však ukončila sirkárna v roce 1896 svou výrobu. Ve stejném areálu na Lineckém předměstí v ulici Boženy Němcové zahájila v roce 1902 výrobu sirkárna *Roth*. I v tomto případě vznikl ve městě konkurenční ryze český podnik, a sice *Česká sirkárna, akciová společnost* (1908–1933). Přestože se jednalo o nejmodernější sirkárnu v Československu, roku 1933 byl nařizením z pražské centrály její provoz ukončen.

Ačkoliv celorepublikově bylo v odvětví *papírenského průmyslu* zaměstnáno pouhých 2,7% obyvatel, jeho postavení v kraji Jihočeském bylo poměrně významné a v

rámci Českých zemí dominantní. Zaměstnáno v tomto odvětví totiž bylo 7,2% obyvatel Jihočeského kraje. (viz tabulky 1. 2 a 3)

Toto odvětví již tehdy mělo a dodnes má své zastoupení také v Českých Budějovicích. Papírna sídlící v Papírenské ulici na Lineckém předměstí byla založena v roce 1880. Nejprve se zde vyráběl tzv. slámový papír, od roku 1906 také vlnitá lepenka, která se stala nosným programem. Podnik funguje dodnes, a sice jako dvě firmy. *Duopack Bupak Papírna s.r.o.* vyrábí papíry pro balení a vlnitou lepenku, společnost *Duopack Bupak Obaly s.r.o.* se zabývá výrobou skládacích krabic, tvarově vysekávaných obalů atp.¹⁴

Ve srovnání s ostatními kraji Jihočeský kraj měl v té době nejmenší zastoupení zaměstnanců v odvětví **kovoprůmyslu**. Tento fakt souvisí s již několikrát zmíněným nedostatkem nerostných surovin v oblasti jižních Čech. V okolí Českých Budějovic přesto probíhaly pokusy o produkci železa a litiny. V roce 1841 vznikla u Holubova¹⁵ železárna Adolfova, kterou založili budějoví podnikatelé Vojtěch Lanna, František Klavík a Jan Procházka. Pohonnou silou železárny byl potok, který uváděl do pohybu 11 vodních kol. Ta přenášela výkon na hamry a další mechanismy, topilo se dřevěným uhlím. Huť zaměstnávala asi 120 lidí, vysoká pec byla zrušena roku 1870, celá huť potom roku 1878. Železná ruda do adolfovských hutí se dovážela ze Zahájí u Hluboké nad Vltavou, od Lerveneho mlýna a od Stráňkovic.

K významným podnikům ve městě patřily smaltovny. *První českobudějovická továrna na smaltované plechové nádobí, s.r.o.*, (později známá pod názvem Sfinx) sídlící v ulici u Smaltovny vznikla v roce 1893. Maximální výroby bylo dosaženo v roce 1911, kdy továrna zaměstnávala 653 dělníků. Nejednalo se však o jedinou smaltovnu na území města. Konkurenčním podnikem byla smaltovna **BOHEMIA Emailblechgeschirrfabrik in Budweis** založená roku 1894 a sídlící v Novém Vrátně. Smaltovna se lidově označovala **Bohemkaň** či **Ullmankaň** podle majitelů Otta a Moritze Ullmanových, kteří ji koupili v roce 1905.¹⁶ Třetí smaltovna byla založena F. Westenem v roce 1896 na Rudolfovské třídě a nesla název *Jihočeská lisovna a smaltovna*. Nejkratší historii měla smaltovna Vulkán, který byla založena v roce 1904, avšak fungovala pouze do 30. let. (zpracováno podle Vondra 2006a)

¹⁴ <http://www.bupak.com/cz/>

¹⁵ obec ležící přibližně 18 km od Českých Budějovic

¹⁶ zdroj: http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/ullmannca_cb20070706.html

V roce 1898 vznikla v Českých Budějovicích na místě zrušené bednářny v Kněžských Dvorech továrna *Union* (dnešní Motor Jikov). Společnost se zabývala výrobou zařízení na výstavbu mlýnů a na výrobu strojů, v objektu továrny postavila hamr a slévárnu kovů. Od roku 1911 továrna nesla název *Union, první jihočeská továrna na stroje a stavby mlýnů*.

Roku 1868 byl v prostoru za nádražím zahájen provoz plynárny, která vyráběla a upravovala svítiplyn. Pro příklad uvedeme, že na počátku zásobovala svítiplymem 208 lamp veřejného osvětlení, v roce 1890 už to byl 710 lamp. Roku 1909 začala v Českých Budějovicích. Dále roku 1909 vznikla u Novohradské silnice již umíňhá parní elektrárna. Obě tyto zařízení přispěly k průmyslovému rozvoji města, ale také ke zvýšení zaměstnanosti v Českých Budějovicích. (Z historie plynárenství v jihočeském regionu, 1994)

Tabulka 1. 2: Zaměstnanost v průmyslu v Jihočeském kraji v roce 1902

Odvětví průmyslu	Počet zaměstnaných	Podíl na průmyslu (v %)
Potravinářský	4 659	22,6
Textilní	4 288	20,8
Stavební hmoty	2 639	12,8
Dřevozpracující	1 814	8,8
Sklářský	1 691	8,2
Papírenský	1 484	7,2
Chemický	1 278	6,2
Kovoprůmysl	1 093	5,3
Kožený	701	3,4
Polygrafický	763	3,7
Oděvní a obuvnický	227	1,1
Celkem	20 637	100

(Zdroj dat: Mareš 1976, vlastní výpočty)

Tabulka 1. 3: Zaměstnanost v průmyslu v českých zemích v roce 1902

Odvětví průmyslu	Počet zaměstnaných	Podíl na průmyslu (v%)
Textilní	224 843	36,8
Kovoprůmysl	106 193	17,4
Stavební hmoty	77 580	12,7
Potravinářský	69 353	11,4
Dřevozpracující	31 060	5,1
Oděvní a kožedělný	28 194	4,6
Sklářský	25 367	4,2
Chemický	17 838	2,9
Papírenský	16 554	2,7
Polygrafický	13 270	2,2
Celkem	610 252	100

(Zdroj dat: Mareš 1976)

7.2 Meziválečné období

Československý stát, který vznikl roku 1918, patřil k ekonomicky velmi vyspělým evropským státům. Průmysl zde byl v té době velmi rozvinutý a zajišťoval nejvyšší část národního důchodu. Vlček (2006) uvádí, že na území Československa se ocitlo asi 70% průmyslu bývalé monarchie, převažoval lehký průmysl. Po první světové válce se Československo začalo zapojovat do zahraničního obchodu, přičemž hlavním zahraničním partnerem bylo Německo. Významnou roli v národním hospodářství tehdejšího Československa měl zahraniční kapitál a to zejména německý, francouzský, americký a švýcarský. (Häufler, 1984) Zahraničním monopolům náležela více než 1/5 kapitálu v průmyslu. Naopak československý kapitál vstupoval do zemí jihovýchodní Evropy i do zemí asijských (např. Irán i Afghánistán). (Vlček, 2006)

Také československý průmysl byl blížem první světové války orientován na válečnou výrobu a po vzniku Československa v roce 1918 dosahoval přibližně 80% předválečné produkce. Příčinou tohoto poklesu byla ztráta kvalifikovaných pracovníků,

kteš odešli do armády, a dále odbytové problémy, které po válce postihly velkou část podniků ve mlstě (Dvořák, Kuběš 2009)

Export do Rakouska, MaŇarska, Polska i do balkánských států, které dšve tvošly Rakousko-Uherskou monarchii, začaly omezovat celní bariéry a konkurence. Jižní Ťechy se staly okrajovým územím nově vzniklého státu. Hospodářské zaostávání jižních Ťech proto pokračovalo a to mělo nepšznivý vývoj i na Ťeské Budově. (é) Němci do značné míry rezignovali na hospodářský rozvoj mlsta. Projevilo se také nevhodné zaměření Ťeskobudovického průmyslu, ve kterém byly jen málo zastoupeny tehdy rozvojové podniky strojírenského a chemického průmyslu. (citováno z: Dvořák, Kuběš 2009, str. 95)

Oba Ťeskobudovické pivovary ztratily během první světové války šádu odbytě, došlo k poklesu výroby. Na předválečný export se po skonění války povedlo lépe navázat Ťeskému akciovému pivovaru. Jeho piva byla ve 30. letech 20. století vyvážena nejenom do evropských států, ale také do Severní a Střední Ameriky, východní Afriky i například do Japonska, Číny, Indie, Íránu a na Jávě. Díky tímto celosvětovým úspěchům došlo k rozmachu výroby a byly registrovány další ochranné známky. Od roku 1930 měl pivovar zaregistrovanou také ochrannou známku Budvar, což byl ležák vysoké kvality. Toto označení se velmi rychle ujalo, a proto byl roku 1936 změněn název pivovaru změněn na Budvar-Ťeských akciový pivovar Ťeské Budově. V tomto období proběhla také výrazná modernizace pivovaru, což samozřejmě přispělo ke zkvalitnění výroby. (Hajn 1995)

Druhé místo na světovém trhu v exportu zaujímala před vypuknutím první světové války tučkárna Koh-i-noor, obchodní zastoupení měla společnost v 70 zemích světa. Po první světové válce došlo ke ztrátě tohoto trhu, výrobu a odbyt na domácím trhu ovlivnily také nově založené konkurenční tučkárny. Jednalo se o tučkárnu Grafo (1922) a Ripet (1923). Obě tyto tučkárny se také potýkaly s odbytovými problémy. (Vondra 2006c)

Po roce 1918 vznikla společnost Teerag (později známá jako Dehtochema) zabývající se výrobou dehtového papíru, dehtových laků a tmelů. Dále vznikla například továrna na dámské podpatky Zmrzlý (1920-1945). Roku 1941 vznikla ve

místní první průmyslová mlékárna. Obecně však lze říci, že v tomto období mnoho nových továren zakládáno nebylo a spíše fungovala řada průmyslových podniků vzniklých ještě za Rakouska-Uherska. (Vondra 2006c)

Světová hospodářská krize, která začala ve světě v roce 1929, postihla Československo ve druhé polovině roku 1930. Kvůli poklesu poptávky ze zahraničí, průmyslová výroba v Československu poklesla v roce 1933 asi o 40% oproti roku 1929, což zcela logicky vedlo k nárůstu nezaměstnanosti. Nejvíce se tato krize dotkla kovoprůmysl, výroby cukru a porcelánu. (Vojtěch 2006 a Koutský 2011) Od roku 1934 se situace opět začala zlepšovat, avšak podepsání Mnichovské dohody a následně druhá světová válka, vývoj československého průmyslu zcela narušily a uvedly úplně jiným směrem. Řada významných průmyslových podniků na území Československa byla zabráněna ve prospěch fašistického Německa. Objem průmyslové výroby se značně zmenšil, některá průmyslová odvětví byla ponížena. Průmysl se orientoval na zbrojní průmysl, před podepsáním Mnichovské dohody tvořil již téměř polovinu výroby Československa. Odsun Němců z pohraničních oblastí naší země výrazně ovlivnil také fungování průmyslu, neboť německé obyvatelstvo se podílelo na průmyslové výrobě a budování obchodních vztahů. Do roku 1929 vývoj českobudějovického průmyslu probíhal ve znamení růstu. V letech 1921 i 1929 vzrostla průmyslová výroba o 2/3, zvyšovala se zaměstnanost. Hospodářská krize však zasáhla všechny podniky ve městě

Již před vypuknutím druhé světové války směřovala ekonomická politika Němců k ovládnutí českého hospodářství. Militarizace hospodářství se projevila v centrální kontrole průmyslu, v určování cen, mezd i v rozmístění pracovních sil. Pro zásobování podniků surovinami byl zaveden přísný systém, české podniky byly uzavírány a průmysl se postupně přeorientoval na výrobu pro armádu. Do českobudějovických podniků dosazovali německí důstojníci. Čidovský majetek byl aričován (jednalo se mimo jiné o již zmíněnou Ullmanovu smaltovnu a Gellertovu papírnu). Během druhé světové války vznikly v českých Budějovicích dva významné závody, které se orientovaly na výrobu vojenských letadel. Jednalo se o závody *Friedrich Beckhoff* (1940 i 1945) sídlící v objektu bývalé strojírny na Střeleckém ostrově a *Leichtbau* (1942 i 1945) umístěný v objektu bývalé české sýrárny. Během leteckých náletů v březnu roku 1945, přičemž spadlo na město asi 2000 až 3000 bomb, byla zasažena řada průmyslových objektů (například tabáková továrna a dřevárna) a také českobudějovické nádraží. (Vondra 2006c)

Tabulka 1. 4: Zaměstnanost v průmyslu v Jihočeském kraji v roce 1930 a její změny oproti roku 1902

Odvětví průmyslu	Počet zaměstnaných	Index změny 1930/1902 * 100	Nárůst/pokles zaměstnaných	Podíl na průmyslu (v%)
Potravinářský	6 637	142,5	1 978	14,5
Kovoprůmysl	6 499	594,0	5 406	14,2
Dřevozpracující	6 225	342,2	4 411	13,6
Textilní	5 904	137,7	1 616	12,9
Kámen a zeminy	5 767	218,5	3 128	12,6
Papírenský	5 035	339,3	3 551	11,0
Oděvní, obuv	3 158	1391,2	2 931	6,9
Sklářský	2 197	129,9	506	4,8
Chemický	2 060	161,2	782	4,5
Polygrafický	732	96,0	- 31	1,6
Tržba paliv	687	N	N	1,5
Energetický	641	N	N	1,4
Kožený	137	19,5	- 564	0,3
Celkem	45 679	-----	23 714	100

(Zdroj dat: Mareš 1976, vlastní výpočty)

Tabulka 1. 5: Zaměstnanost v průmyslu v českých zemích v roce 1930 a její změny oproti roku 1902

Odvětví průmyslu	Počet zaměstnaných	Index změny 1930/1902 * 100	Nárůst/pokles zaměstnaných	Podíl na průmyslu (v%)
Textilní průmysl	283 119	125, 9	58 276	23,8
Kovoprůmysl	257 783	242, 7	151 590	21,6
Stavebních hmot	123 021	158, 6	45 441	10,3
Potravinářský	112 950	162,9	43 597	9,5
Tržba paliv	108 291	N	N	9,1
Dřevozpracující	82 223	264,7	51 163	6,9
Oděvní a kožedělný	75 335	267,2	44 035	6,3
Sklářský	45 658	180,0	20 291	3,8
Chemický	36 867	206, 7	19 029	3,1
Papírenský	29 692	179,4	13 138	2,5
Polygrafický	26 806	202,0	13 536	2,2
Energetický	10,220	N	N	0,9
Celkem	1 191 965	-----	463 202	100

(Zdroj dat: Mareš 1976, vlastní výpočty)

7.3 Období socialismu

Období po skončení 2. světové války se v souvislosti s průmyslem nazývá jako **socialistická industrializace**. Přešly působit lokalizační faktory, které ovlivňovaly rozmístění průmyslu od 18. století, a šíření procesu rozmisťování převzaly státní plánovací instituce. (Migera 1978) Právě odklon od tržní ekonomiky a centrálně plánované hospodářství je pro toto období velmi typické. O utváření socialistické ekonomiky rozhodoval úzký okruh představitelů Komunistické strany Československa. Jak je zmíněno již na konci předchozí kapitoly, ihned po válce byl znárodněn velký a klíčový průmysl, dále banky, pojišťovny a doprava. Státní plán stanovil výrobní úkoly, ceny i výše mezd, jednotlivé podniky neměly právní samostatnost.

Průmyslová výroba prošla po roce 1948 radikální změnou a stala se hlavním odvětvím ekonomiky státu. K velkému rozmachu průmyslu došlo díky rozšiřování existujících závodů, ale také i z důvodu výstavby nových průmyslových objektů. Ty byly budovány zejména v oblastech s málo rozvinutým průmyslem a i proto jednalo o výstavbu prostorově necitlivou. (Kopačka 1992)

Jak uvádí ve svých publikacích například Komárek (1990) i Vlček (2006), pro průmyslovou produkci byly využívány přirodní suroviny (hlavně černé a hnědé uhlí) a upřesňovány byly obory těžkého průmyslu. Hlavním cílem bylo rozšířit těžké strojírenství a průmyslová odvětví produkující výrobní prostředky. Ve srovnání s rokem 1948 se průmyslová výroba v Československu v roce 1953 zdvojnásobila. V letech 1948 i 1989 vzrostl počet zaměstnaných v průmyslu ze 1,4 milionu na 2,1 milionu. Nejvyšším nárůstem pracovníků se československý průmysl vyznačoval do první poloviny 60. let. Zatímco v roce 1948 bylo v průmyslu zaměstnáno 35,2% ze všech pracujících obyvatel, v roce 1962 to bylo již 42,3%. Od druhé poloviny 60. let začal podíl průmyslu na celkové zaměstnanosti pozvolna klesat a to až na 39,2% zaměstnaných v průmyslu v roce 1989. Tento pokles byl způsoben postupným rozvojem terciéru. (zdroj dat: ČSÚ)

Avšak s tímto výše zmíněným nárůstem výroby byla spojena i mnohá negativa. Přestože docházelo k určité modernizaci strojů a zařízení i technologií, se zvyšujícím se objemem výroby se dlouhodobě zvyšovaly náklady a klesala produktivita práce, což vedlo k nutnosti prakticky všechna odvětví průmyslu dotovat (Komárek, 1990) Můžeme říct, že bylo upřesňováno plnění plánu jednotlivými státními podniky před dosahováním zisků. I když rozmětem průmyslových kapacit Československo patřilo ke světové industriální špičce, kvalitou a strukturou průmyslové výroby se však s ekonomikami vyspělých států nemohlo vůbec srovnávat.

Také v českých Budějovicích vznikaly nové podniky, které měly velký podíl na růstu zaměstnanosti a růstu výroby. Z důvodu nedostatku výrobních ploch ve městě byly přemisťovány do zrušených továren. Velká část nových existujících národních podniků vznikla z národním stávajících továren a sloučením více menších výrobních jednotek docházelo ke změně názvu podniků. Tímto způsobem vzniklo mnoho podniků

například v **potravinářském průmyslu**, který patřil k jednomu z nejvýznamnějších odvětví Jihočeského kraje.

Vznikl například národní podnik *Jihočeské pekárny* (1948) po jejich vzniku zaniklo ve městě a okolí téměř sto malých provozoven. Roku 1960 byla zahájena výroba v nově vybudované strojní pekárně ve Vrbenské ulici. K výrobě sladkého pečiva byla až do roku 1993 pronajata vojenská pekárna sídlící v Pekárenské ulici, národní cukrářská výroba byla nadále provozována v původních výrobnách v Piaristické a Jírovcově ulici. V 80. letech byla tato pekárna jedinou v okrese. Národní podnik Masný průmysl vznikl roku 1953 a o pět let později úplně zrušen a nahrazen *Jihočeským průmyslem masným*. Sídlem tohoto krajského podniku byly právnické Budějovice.

Znárodně byly také oba československé pivovary, nově vzniklý podnik nesl název Československé pivovary a poté, co do roku 1948 byly založeny ještě další jihočeské pivovary, změnil se název na *Jihočeské pivovary*, národní podnik. Roku 1967 byl vytvořen národní podnik *Budějovický Budvar*, který zaujímal mezi takto sloučenými pivovary vedoucí postavení jak v objemu vyrobeného piva, tak i v exportu. Přesto však v tomto období rozvoj pivovarství značně omezen. Dále na Rudolfově třídě vznikl závod *Jihočeských mlékáren* i závod *Rybena* zpracovávající moštěné ryby. V Suchém Vrbném se v podniku *Jihočeská Fruta* (později známá pod názvem Rekord) začaly vyrábět ovocné nápoje.

Do nejvýznamnější československé **tužkárny** Koh-i-noor Hardthmuth byly po roce 1948 založeny tužkárny Grafo, Národní podnik a další závody zabývající se výrobou školních a kancelářských potřeb. K těmto závodům patřily také společnosti Logarex a *Gama*, jejíž výroby byly z Prahy do českých Budějovic přesunuty roku 1966. Závod se zabýval zejména výrobou inkoustů, lepidel a barev. Podniky Gama a Logarex jsou i v současnosti součástí Koh-i-noor holdingu a.s.

Závod Gama byl umístěn do objektu bývalé tabákové továrny. Ta byla po válce přejmenována na *Závod Marie Vydrové*, a i když se podařilo obnovit původní nou produkci, byla přesto v 60. letech výroba přeložena do jiných závodů.

Do některých starších podniků ve městě byly investovány prostředky k jejich modernizaci. Československá papírna byla znárodněna a založena do nově zřízeného

národního podniku *Jihočeské papírny*. Areál papírny byl v průběhu let nákladně modernizován, byly budovány sklady, administrativní budovy a čistírny odpadních vod. V roce 1985 zasáhl papírnu požár, provoz však byl obnoven. Rekonstruován byl také areál Budějovického Budvaru a smaltovna Sfinx.

Smaltovna Sfinx, Česká Budějovice vznikla v roce 1953 a také v tomto případě byl organizační vývoj složitější. Původní První československá smaltovna byla znárodněna roku 1946 a začleněna do národního podniku Spojené smaltovny a závody na kovové zboží Praha. K samostatnému podniku Sfinx byly následně přičleněny smaltovny Westen a Bohemia. Díky modernizaci závodu a novým technologiím se v roce 1985 smaltovna řadila k největším producentům smaltovaného nádobí v Evropě

Významné postavení zaujímalo ve městě **strojírenství**. V roce 1947 vznikl národní podnik *Igla* (později Akra a.s.) zabývající se výrobou jehel a drobných kovových nástrojů. O rok později byl založen národní podnik Energetické strojírenství (později EGE), který vznikl z původní výrobní dílny pro potřebu Jihočeských elektráren a roku 1962 byl podřízen jako výrobní závod podniku Energovod Praha.¹⁷ Dále v průmyslové zóně v Novém Vrátně vznikly podniky Stavební stroje (1950), Kovořet (1952), a československé automobilové opravny (1959).

V roce 1961 byla zahájena velmi nákladná výstavba *Slévárny České Budějovice* v Okružní ulici, v letech 1954-1965 byla postupně zahajována výroba. Slévárna byla součástí závodu Čkoda v Plzni a stala se největším producentem ocelových odlitků pro dopravní strojírenství. Jak uvádí Vondra (2006b), lokace právě do Českých Budějovic byla zdůvodňována snahou posílit postavení těžké průmyslu ve městě

Roku 1948 vznikl znárodněním národní podnik Motor Union (od roku 1954 nesl název Motor), k němuž stejně jako v předchozích případech byly přičleněny další továrny. Roku 1955 byla zahájena výroba karburátorů, výrobní program společně se však iasto mluvil. Vyráběly byly například naftové motory, litinové odlitky a kompresory.

¹⁷ http://www.ege.cz/files/Katalogy/cj_final.pdf (přístupné k: 9. 7. 2012)

Tabulka 1. 6: Zaměstnanost v průmyslu v Jihočeském kraji v roce 1960 a její změny oproti roku 1930

Odvětví průmyslu	Počet zaměstnaných	Index změny 1960/1930 * 100	Nárůst/pokles zaměstnaných	Podíl na průmyslu (v%)
Kovoprůmysl	28 579	439,7	22 080	37,9
Textilní průmysl	10 708	181,4	4 804	14,2
Děrovozpracující	7 842	126,0	1 617	10,4
Potravinářský	6 862	103,4	225	9,1
Oděvní, obuv	5 731	181,5	2 573	7,6
Papírnický	4 524	89,9	- 511	6,0
Stavební hmoty	4 449	77,1	-1 318	5,9
Chemický	3 846	186,7	1 786	5,1
Kožený	1 207	881,0	1 070	1,6
Sklářský	905	41,2	- 1 292	1,2
Tiska	754	109,8	67	1,0
Polygrafický	377	51,5	-355	0,5
Celkem	75 784	-----	30 746	100,5

(Zdroj dat: Mareš 1976, vlastní výpočty)

Tabulka 1. 7: Zaměstnanost v průmyslu v roce 1960 a její změny oproti roku 1930

Odvětví průmyslu	Počet zaměstnaných	Index změny 1960/1930 * 100	Nárůst/pokles zaměstnaných	Podíl na průmyslu
Kovoprůmysl	739 999	287,1	482 216	44,3
Textilní průmysl	181 448	64,1	- 76 335	10,9
Těža	163 523	151	55 232	9,8
Potravinářský	113 248	100,3	298	6,8
Oděvní a kožedělný	108 815	144,4	28 733	6,5
Chemický	87 567	237,5	50 700	5,2
Dřevozpracující	75 099	91,3	-7 124	4,5
Stavebních hmot	75 050	61	-47 971	4,5
Sklářský	43 260	94,7	- 2 398	2,6
Energetický	34 742	339,9	24 522	2,1
Papírenský	30 398	113,4	706	1,8
Polygrafický	16 659	62,1	- 10 147	1
Celkem	1 669 808	140,1	503 179	100

(Zdroj dat: Mareš 1976, vlastní výpočty)

7.4 Období transformace, roky 1989 - 1999

V devadesátých letech doznalo československé hospodářství převratných změn. Politický převrat v roce 1989 vedl ke zrušení direktivního systému a k obnovení tržní ekonomiky tak, jako tomu bylo před rokem 1938. **Hospodářská transformace** byl složitý proces, přičemž bylo nutné uskutečnit jednotlivé reformní kroky. Prvním z nich byla **cenová deregulace**, která proběhla 1. ledna 1990. Podniky si tak mohly samy určovat ceny svých výrobků. Ceny nadále zůstaly regulovány pouze v odvětvích s monopolním postavením (např. regulace cen paliv a energií). Následovala **liberalizace** zahraničního obchodu a **privatizace** státního majetku. Privatizace v Československu a později v samostatné České republice se skládala z restitucí, malé a velké privatizace. Při **malé privatizaci** (proběhla v letech 1991 až 1993) byly prodány zejména provozní jednotky z oblasti maloobchodu, stravování a služeb. Průmyslu se nejvíce dotkla *první*

vlna velké privatizace (také v letech 1991 až 1993). Prodávány byly zejména státní průmyslové podniky z oborů strojírenství, potravinářství, textilního a kovodělného průmyslu. *Druhá vlna velké privatizace* proběhla do konce roku 1994 a byla zaměřena zejména na energetiku, hutnictví a chemický průmysl i tedy na monopolizovaná odvětví. Vlna státních podniků se tedy transformovala na akciové společnosti se stejným názvem a s vloženým majetkem do podniku.

Dalším důležitým krokem byla **restrukturalizace**. Nejprve proběhly přesuny mezi jednotlivými sektory, později už převažovaly změny struktury v rámci jednotlivých sektorů (Kadeřábková, Srholec 2002). Zejména v první etapě transformace byl velmi výrazný úbytek pracovníků v zemědělství a průmyslu. Jak uvádí Toušek (2000), restrukturalizace průmyslu přinesla výraznou a rychlou redukci stavu pracovníků a to o několik set tisíc osob. Dále došlo ke snížení výrobních nákladů, zcela rušeny byly neefektivní výroby. Svou výrobu omezila a úplně zastavila řada menších i velkých podniků. Nezbytnou součástí procesu restrukturalizace byla modernizace výroby a změna sortimentu výrobků. Zatímco v roce 1989 bylo v průmyslu zaměstnáno 39,1 % pracujících, v roce 1992 došlo k poklesu na 36,5% osob zaměstnaných v průmyslu. Vyjádřeno absolutními čísly poklesl v letech 1989 do roku 1992 počet zaměstnanců v tomto sektoru přibližně o 315 000. Ačkoliv v dalších letech nebyl již pokles v zaměstnanosti tak výrazný, úbytek v průmyslu činil do roku 1999 zhruba 600 tisíc zaměstnanců. (zpracováno a upraveno podle Koutský 2011 a dat I. SÚ)

K největšímu úbytku zaměstnanců došlo v roce 1999 (v porovnání s rokem 1989) v odvětví strojírenského průmyslu, i přesto však strojírenství nadále zůstalo odvětvím, v němž byl zaměstnán největší podíl pracujících v průmyslu (17,1%). Dále došlo k poklesu podílu zaměstnaných v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu, což bylo způsobeno především konkurrencí levného, ale méně kvalitního zboží z asijských zemí. V odvětví těžkého průmyslu došlo také úbytku zaměstnanců, oproti dřívějšímu však v tomto odvětví vzrostl význam farmacie, speciálních výrobků a zpracování ropy. Naopak nárůst zaměstnanců zaznamenala odvětví potravinářského, elektrotechnického a polygrafického průmyslu, ačkoliv jeho podíl na průmyslu činil pouhých 2,6%. Jako důvod růstu podílu zaměstnaných v tomto odvětví vidí Kadeřábková a Srholec (2002) zvýšený zájem o knihy, časopisy a také obalový materiál. Došlo také ke zvýšení podílu pracujících v odvětví papírenského a dřevozpracujícího průmyslu. Toušek a Kunc (2000) tento jev vysvětlují tím, že po restitucích začala být velká část dřevozpracujících provozů šazena do sekunděru, ačkoliv předtím byly šazeny do priméru (jako součást Státních lešů I. R). (zdroj: data I. SÚ)

Ačkoliv na počátku transformace byl průmysl odvíjen s největším počtem zaměstnaných, postupně z něj, stejně jako z priméru, pracovníci začali odcházet do sektoru služeb. Tím začalo docházet ke změně sektorové struktury a procesu **terciarizace**. Již na konci roku 1992 bylo v sektoru služeb zaměstnáno více zaměstnanců než v průmyslu.

Dalším procesem charakteristickým pro toto období byla **deindustrializace** měst. Právě v důsledku terciarizace a deindustrializace postupně začalo docházet k omezování či úplnému rušení průmyslové výroby uvnitř měst. V souvislosti s deindustrializací uvádí Kunc (2005), že od poloviny devadesátých let začaly vznikat **průmyslové zóny**, které byly určeny k výstavbě výrobních hal, skladových prostor či administrativních budov pro lehký zpracovatelský průmysl. Vzniknou tyto prostory vznikaly v administrativních hranicích města či obce nebo v jejich bezprostředním zázemí. Nevyužívané areály a opuštěné výrobní haly a tovární budovy - tzv. *brownfields* však v drtivé většině spadly ztrstaly.

Statistiky agentury CZECHINVEST uvádí, že 750 brownfieldů v Jihočeském kraji. Ty průmyslové tvoří přibližně 29% z nich, ostatní jsou bývalé zemědělské či vojenské areály. V samotných Českých Budějovicích je brownfieldem bývalý kasárenský areál ve Ltyších Dvorech (severozápadní část města). Podle hodnocení Regionálního informačního systému (www.risy.cz) se jedná pro investory o velmi perspektivní lokalitu

V Jihočeském kraji v roce 1989 existovalo podle dostupných dat 419 podniků, v nichž bylo zaměstnáno téměř 88 000 pracovníků. Jak je patrné z tabulky 1. 9, nejvíce jich bylo lokalizováno v okrese Česká Budějovice, stejně tak počet zaměstnanců v tomto okrese byl největší. Město Česká Budějovice vynikalo jak počtem zaměstnanců, tak počtem podniků, které zde byly soustředěny. Počet pracovníků i podniků v samotném městě byly totiž vyšší než ve zbývajících celých okresech (vyjma okresu Jindřichův Hradec, kde byl počet podniků o 10 vyšší)

V okrese Česká Budějovice bylo ve srovnání s ostatními jihočeskými okresy zastoupeno nejvíce průmyslových odvětví, pouze v odvětví výroby skla, keramiky a porcelánu nebyli evidováni žádní pracovníci. Postavení českobudějovického okresu bylo dominantní zejména v odvětví energetiky, hutnictví, stavebních hmot, kovodělného průmyslu, potravinářství a odvětví označovaného jako ostatní (patří sem například výroba tužek). Podrobněji viz tabulka 1.11. Podrobnější analýzu průmyslových

podniků v Českých Budějovicích poskytuje tabulka 1.10. Nejvíce pracovníků bylo zaměstnáno v odvětví strojírenství, na němž se podílely závody Motor České Budějovice, CSAO České Budějovice a Energovod. Téměř stejný podíl zaměstnanců pracoval v odvětví kovodělného průmyslu, který byl ve městě zastoupen závody Igla a Sfinx. K významným patřilo také odvětví potravinářství, přičemž nejvíce zaměstnaných bylo ve státním podniku Jihočeské pivovary, dále zmíníme Jihočeský průmysl masný a Jihočeské mlékárny. Vysoký počet zaměstnanců je v případě Českých Budějovic šzen do odvětví Āstatníň, kam je šzen podnik KOH-I-NOOR HARDTMUTH. (Provozovny ústřední šzeného průmyslu v roce 1989, počítačová databáze ČSÚ)

V Českých Budějovicích měla do roku 1990 své sídlo více než třetina všech jihočeských podniků. řada českobudějovických výrobků zaujímala v republice monopolní postavení; jednalo se například o karburátory, smaltované nádoby a psací potřeby. Export představoval jen asi 14% z celkového odbytu, přičemž nejvíce se na něm podílel Budvar, tučkárna Koh-i-noor a Sfinx. (Vondra 2006)

Tab. 1. 8: Největší podniky v Českých Budějovicích v roce 1989 podle počtu zaměstnanců

Název	Počet zaměstnanců	Odvětví průmyslu
<i>Sfinx v Českých Budějovicích</i>	2 622	Kovodářský
<i>Motor v Českých Budějovicích</i>	2 043	Strojírenský
Škoda - Plzeň	1 807	Hutnictví
<i>KOH-I-NOOR Hardthmuth</i>	1 738	Ostatní
<i>Igla v Českých Budějovicích</i>	1 305	Kovodářský
<i>JLEZ v Českých Budějovicích</i>	1 243	Energetický
<i>GAMA v Českých Budějovicích</i>	566	Ostatní
<i>Jihočeské pivovary ČB</i>	560	Potravinářský
<i>ČSAO v Českých Budějovicích</i>	534	Strojírenský
<i>Jihočeské mlékárny ČB</i>	500	Potravinářský

(Zdroj dat: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989. ČSÚ 1990, počítačová databáze. Vlastní výpočty)

Tab. 1. 9: Počet podniků v okresech a okresních městech Jihočeského kraje v roce 1989

Okres	Počet podniků v okrese	Počet podniků v okresním městě	Podíl podniků v okresním městě (v %)	Počet pracovníků v okrese	Počet pracovníků v okresním městě	Podíl pracovníků v okresním městě(v %)
Jeské Budovice	115	69	60,0	22 835	18 060	79,0
Jeský Krumlov	36	11	30,5	8 310	1 291	15,5
Jindřichův Hradec	79	17	21,5	12 737	3 430	26,9
Písek	37	14	37,8	10 164	4 658	45,8
Prachatice	48	9	18,8	5 668	1 585	28,0
Strakonice	39	16	41,0	13 405	9 068	67,6
Tábor	65	21	32,3	14 826	3 746	25,3
Celkem Jihočeský kraj	419	157	-	87 945	41 838	-

(Zdroj dat: Provozovny ústředního průmyslu v roce 1989. ÚSÚ 1990, počítačová databáze. Vlastní výpočty)

Tab. 1. 10: Zaměstnanost v odvětvích průmyslu v okresních městech Jihočeského kraje v roce 1989

(v závorkách podíly zaměstnanců v jednotlivých odvětvích v %)

Okresní město	Průmysl paliv	Energetický průmysl	Hutnictví	Chemický a gumárenský pr.	Strojírenství	Elektrotechnický	Stavební hmoty	Děvozpracující	Kovodlný	Papírenský	TOK	Polygrafický	Potravinářský, mrazírny, tabák	Ostatní	Celkem zaměstnanci
České Budějovice	283 (1,6)	1 586 (8,8)	1 807 (10,0)	73 (0,4)	3 276 (18,1)	1 143 (6,3)	305 (1,7)	431 (2,4)	3 027 (16,8)	681 (3,8)	219 (1,2)	414 (2,3)	2 317 (12,8)	2 498 (13,8)	18 060 (100,0)
Český Krumlov	-	-	-	-	25 (1,9)	-	99 (7,7)	162 (12,5)	-	-	734 (56,9)	30 (2,3)	197 (15,2)	44 (3,4)	1 291 (100,0)
Jindřichův Hradec	-	-	-	-	579 (16,9)	-	-	274 (8,0)	-	-	1 887 (55,0)	18 (0,5)	672 (19,6)	-	3 430 (100,0)
Písek	-	-	-	-	672 (14,4)	1 121 (24,1)	151 (3,2)	135 (2,9)	-	-	2 045 (43,9)	17 (0,4)	391 (8,4)	126 (2,7)	4 658 (100,0)
Prachatice	-	-	-	-	758 (47,8)	-	45 (2,8)	296 (18,7)	-	-	355 (22,4)	20 (1,3)	111 (7,0)	-	1 585 (100,0)
Strakonice	-	419 (4,6)	-	-	5 866 (64,7)	-	23 (0,3)	10 (0,1)	-	-	2 173 (24,0)	20 (0,2)	557 (6,1)	-	9 068 (100,0)
Tábor	-	393 (10,5)	-	-	1 057 (28,2)	402 (10,7)	31 (0,8)	60 (1,6)	-	468 (12,5)	604 (16,1)	31 (0,8)	700 (18,7)	-	3 746 (100,0)

(Zdroj dat: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989. ČSÚ, počítačová databáze. Vlastní výpočty)

Tab. 1. 11: Zaměstnanost v odvětvích průmyslu v okresech Jihočeského kraje v roce 1989

(Zdroj dat: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989. ÚSÚ 1990, počítačová databáze. Vlastní výpočty)

Okres	Průmysl paliv	Energetický průmysl	Hutnictví	Chemický a gumárenský průmysl	Strojírenství	Elektrotechnický průmysl	Stavební hmoty	Dřevozpracující průmysl	Kovodlný průmysl	Papírenský průmysl	Sklo, keramika, porcelán	TOK	Polygrafický průmysl	Potravinářský, mražírenský, tabákový průmysl	Ostatní	Celkem zaměstnaných
České Budějovice	314	1 804	1 807	73	3 863	1 143	2 035	1 019	3 410	681	-	440	414	2 808	3 024	22 835
Český Krumlov	41	-	-	-	3 311	-	194	468	-	2 996	-	778	30	433	59	8 310
Jindřichův Hradec	27	-	-	-	2 963	-	473	1 210	484	-	639	4 729	18	1 561	633	12 737
Písek	-	-	-	-	4 740	1 263	223	202	-	-	-	2 704	33	873	126	10 164
Prachatice	-	-	-	231	1 598	-	-	1 438	13	-	350	1 182	326	452	78	5 668
Strakonice	-	419	-	-	7 236	1 309	416	10	171	-	-	2 684	59	1 102	-	13 406
Tábor	71	393	-	2 205	5 356	533	174	1 480	65	468	588	1 505	31	1 902	55	14 826
Celkem Jihočeský kraj	453	2 616	1 807	2 509	29 067	4 248	3 515	5 827	4 143	4 145	1 577	14 022	911	9 131	3 975	87 496
Podíl na průmyslu v kraji (v %)	0,5	3,0	2,1	2,9	33,2	4,9	4,0	6,7	4,7	4,7	1,8	16,0	1,0	10,4	4,5	100 %

7.4.1 Přímé zahraniční investice

Již v předchozím odstavci je naznačeno, že v období transformace získaly vlastníci podniků koupí akcií i podílových listů i mezinárodní společnosti. Český průmysl tak začal být ovlivňován přímými zahraničními investicemi (dále jen PZI). Právě příchod velkého počtu zahraničních investic byl jedním ze základních faktorů oplovného posilování průmyslu. Atraktivita států střední a východní Evropy pro zahraniční investory tkví podle Pavlína (1998) v tom, že pracovní síla je zde relativně levná, přesto však dostatečně kvalifikovaná a vzdělaná. Přínosem PZI bylo zejména v počátku transformace urychlení výše zmíněné restrukturalizace průmyslu. Dalším pozitivním vlivem byl nárůst mezd a vytvoření nových pracovních míst a to nejen u zahraničních investorů, ale i u českých firem, které od nich získávají dodavatelské zakázky. Manažerské dovednosti zahraničních investorů přináší nové způsoby v řízení podniků, přitahování zahraničního kapitálu samozřejmě zvyšuje i konkurenceschopnost. (Srholec 2003, 2004)

Ekonomové se shodují na tom, že zahraniční investice mají jednoznačně pozitivní vliv na růst produktivity práce v české ekonomice. Nepřímě působí zahraniční investice i na zvyšování produktivity celého konkrétního oboru, neboť dochází k přelivu know-how ze zahraničních na domácí podniky. Manažerské dovednosti zahraničních investorů přináší nové způsoby v řízení podniků, přitahování zahraničního kapitálu samozřejmě zvyšuje i konkurenceschopnost. Přímé zahraniční investice dále přispívají k rozvoji znalostní ekonomiky. Kapitálově silné zahraniční podniky nabízejí akademické sféře, zejména vysokým školám, možnosti spolupráce v oblasti inovací a výzkumu a vývoje. Pro domácí dodavatelské firmy zase kontrakt se zahraničním investorem znamená šanci zapojit se do globálních produkčních řetězců a získat tak přístup k dalším zakázkám. Z makroekonomického hlediska přispívají zahraniční firmy vzhledem ke své výrazné exportní orientaci ke zlepšování platební bilance a tím ke zvyšování tempa hospodářského růstu.¹⁸

Přesto však s PZI jsou spojena i jistá negativa. Jako hlavní z nich vidí Pavlínek (1998) zvyšování regionálních rozdílů, což je způsobeno tím, že PZI směřují zejména

¹⁸ <http://www.czechinvest.org/vliv-pzi> (přístupné k 20. 7. 2012)

do hlavních měst a metropolí. Dalším možným rizikem je až příliš velká závislost hospodářství na zahraničním kapitálu a negativem je nepochybně také to, že kvalifikovaní pracovníci zaškolení v českých firmách upřednostní práci ve firmě se zahraničním kapitálem. Důvodem často bývá vyšší mzdové ohodnocení, ačkoliv jak upozorňují Tonev a Toušek (2002), měly docházet k využívání pracovníků s vyšší kvalifikací k jinosti, pro níž by stačila kvalifikace nižší.

Na získávání zahraničních investic se v České republice v souladu významně podílí agentura pro podporu podnikání a investic *CzechInvest*. Jedná se o státní příspěvkovou organizaci, která je podřízená Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR. Z tabulky 1. 12 je patrné, že nejvýznamnější pro Jihočeský kraj jsou zahraniční investice z Německa a nejvíce investic směřuje do automobilového průmyslu. V případě českých Budějovic jsou příkladem ústí zahraničních investorů v průmyslu společnosti Bosch a Viscofan (podrobněji viz kapitola 1. 8) Charakteristice dalších podniků ve městě je vložena samostatná kapitola 1. 8 Současné průmyslové podniky v českých Budějovicích. Tématu zahraničních investic v českých Budějovicích není v práci již věnován prostor, nabízí se však jako zajímavé téma pro další práce.

Tab. 1. 12: Příklady významných investic realizovaných v Jihočeském kraji v roce 2010 (za pomoci agentury CzechInvest)

Investor	Sektor	Země původu	Investice (mil. Kč)	Pracovní místa	Rok	Místo
<i>Bosch</i>	automobilový	Německo	142	200	2004	České Budějovice
<i>Aisin</i>	automobilový	Japonsko	1079,20	500	2002	Písek
<i>Dura Automotive systems</i>	automobilový	USA	447	56	2004	Blatná
<i>Viscofan</i>	potravinářství	Itálie	385	116	2000	České Budějovice
<i>Linde</i>	strojírenský	Německo	692,97	250	2005	Český Krumlov
<i>TRW Automotive</i>	součástky pro automobilový pr.	Německo	94,9	26	2005	Dačice
<i>Schwan - STABILO</i>	psací potřeby	Německo	549,46	200	2001	Český Krumlov

(Zdroj dat: převzato a upraveno z <http://www.czechinvest.org/jc-investice>)

7.5 Období mezi lety 2001 až 2011

Hodnotit zaměstnanost v průmyslu po roce 1999 v jednotlivých odvětvích na úrovni krajů či dokonce okresů je značně obtížné. Neexistují totiž statistická data potřebná pro toto hodnocení. Přesto však z dat, které máme k dispozici, lze vyhodnotit, že v roce 2008 pracovalo v průmyslu v porovnání s rokem 1999 o 6% více zaměstnanců. Nárůst zaměstnanců však zaznamenal pouze zpracovatelský průmysl, a sice od roku 1999 do roku 2008 o téměř 116 tisíc, tedy o 9 %. Dle údajů MPO se počet zaměstnanců nejvíce navýšil v odvětví elektrotechnického a chemického průmyslu. K absolutnímu nejvyššímu úbytku pracovníků došlo v odvětví textilního, oděvního a kožedělného průmyslu, a sice o více než 70 tisíc zaměstnanců. V odvětví těžby počet zaměstnaných v těchto letech poklesl o 21 tisíc, v odvětví výroby a rozvodu energií došlo k poklesu o 6 tisíc zaměstnanců. (zdroj dat: I. SÚ)¹⁹

Vývoj a stav českého hospodářství v posledních měsících roku 2008 a především v roce 2009 negativně ovlivnila světová ekonomická krize. Vzhledem k vysoké míře otevřenosti a zapojení do globálních výrobních řetězců byla česká ekonomika celosvětovým poklesem hospodářského růstu výrazně zasáhnuta a přešla z fáze konjunktury do fáze recese. (Ekonomický přehled České republiky, 2010) Vlivem ekonomické krize začalo od října roku 2008 docházet k **poklesu průmyslové produkce**.

Během ekonomické krize došlo v České republice k poklesu zaměstnaných ve všech odvětvích průmyslu. Úbytek zaměstnanců je patrný nejen v roce 2009, ale ještě i v roce 2010. V odvětví zpracovatelského průmyslu poklesla v roce 2009 zaměstnanost o 135,8 tis. osob. Jak uvádí statistiky MPSV (2009), jednalo se o pokles zejména ve výrobě kovodělných výrobků, strojů a zařízení, základních kovů, slévárenství a o výrobu motorových vozidel. Zaměstnanost mírně stoupla ve výrobě chemických látek, výrobě papíru a výrobků z něj a v potravinářství. Od roku 2011 začíná docházet k pozvolnému nárůstu zaměstnanců v odvětví zpracovatelského průmyslu, nejvíce zaměstnanost stoupla v odvětví výroby motorových vozidel a kovových konstrukcí a výrobků. Zvýšil se počet zaměstnanců také ve výrobě a rozvodu energií, přesto však počet zaměstnanců rozhodně nedosahuje hodnot z roku

¹⁹ http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/0502.pdf

2008. V odvětví těžby a dobývání došlo k poklesu zaměstnaných i v roce 2011. Celkově v průmyslu v roce 2011 pracovalo o 90 tisíc méně zaměstnaných než v roce 2008.

Také v Jihočeském kraji došlo v roce 2009 k poklesu zaměstnaných v průmyslu. Nejvýraznější pokles zaznamenal průmysl zpracovatelský (o 10,7 tis. do roku 2010). Stejně jako v případě České republiky začalo od roku 2011 opět docházet k nárůstu zaměstnaných, ačkoliv jejich počet je stále nižší než před vypuknutím krize. V odvětví těžby nebyl úbytek zaměstnaných vzhledem k jejich nízkému počtu tak patrný. V roce 2010 jich v tomto odvětví dokonce pracovalo téměř více než předchozí rok. Za rok 2011 však ČSÚ neuvádí pro těžbu a dobývání v Jihočeském kraji žádná data, tudíž další hodnocení není možné.

Zajímavá situace nastala v odvětví výroby a rozvodu energií, kde došlo v roce 2009 i přes vliv krize k mírnému nárůstu zaměstnaných. Pokles toto odvětví zaznamenalo v roce 2010, nebyl však nijak markantní. Data z roku 2011 však opět ukazují nárůst zaměstnaných a to o 1 600 zaměstnaných oproti předchozímu roku. Vývoj zaměstnanosti ve výrobě a rozvodu energií v Jihočeském kraji se tak odlišuje od celorepublikového směru vývoje. Celkově bylo na konci roku 2011 zaměstnáno o téměř 6 tisíc méně zaměstnaných než v roce 2008. Ukazatelem toho, jak průmyslovou výrobu postihla ekonomická krize, je také změna počtu průmyslových podniků v kraji. Zatímco v roce 2008 jich v Jižních Čechách bylo 168, v roce 2011 klesl jejich počet na 151. (zdroj: Časové řady ČSÚ)

Tab. 1. 13: Zaměstnanost v průmyslu v České republice v roce 2008 a její změny oproti roku 1999

Odvětví průmyslu	Počet zaměstnaných	Index změny 2008/1999 * 100	Nárůst/pokles zaměstnaných	Podíl na průmyslu
Zpracovatelský pr.	1 378,5 tis.	109,1	115,5 tis.	92,3
Těžba a dobývání	55,2 tis.	72,1	- 21,4 tis.	3,7
Výroba a rozvod energií	60,1 tis.	91,3	- 5,7 tis.	4,0
Celkem	1 493,8 tis.	106,3	88,4 tis.	100

(Zdroj dat: Časové řady ČSÚ, vlastní výpočty)

**Tab. 1. 14: Zaměstnanost v průmyslu v Jihočeském kraji v roce 2008 a její změny
oproti roku 1999**

Odvětví průmyslu	Počet zaměstnaných	Index změny 2008/1999 * 100	Nárůst/pokles zaměstnaných	Podíl na průmyslu (%)
Zpracovatelský průmysl	92,1 tis.	119,8	15,2 tis.	94,8
Těžba a dobývání	0,8 tis.	53,3	- 0,7 tis.	0,8
Výroba a rozvod energií	4,3 tis.	79,6	- 1,1 tis.	4,4
Celkem	97,2 tis.	115,9	13,4 tis.	100

Zdroj dat: Ústřední úřad statistiky ČR, vlastní výpočty

**Tab. 1. 15: Počet zaměstnaných v průmyslu v České republice v letech 2008 až
2011 (v tis.)**

Odvětví průmyslu	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Index změny 2011/2008 *100
Zpracovatelský průmysl	1 378,5	1 242,7	1 235,9	1 294,0	93,9
Těžba a dobývání	55,2	52,2	47,9	46,5	83,3
Výroba a rozvod energií	60,1	57,7	56,8	58,0	96,5
Celkem v průmyslu	1 493,8	1 352,6	1 340,6	1 403,2	93,4
Celkem v NH	5 002,5	4 934,3	4 885,2	4 904,0	98,0

(Zdroj dat: Ústřední úřad statistiky ČR, vlastní výpočty)

Tabulka 1. 16: Počet zaměstnaných v průmyslu v Jihočeském kraji v letech 2008 až 2011 (v tis.)

Odvětví průmyslu	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Index změny 20011/2008 *100
<i>Zpracovatelský průmysl</i>	92,1	87,0	81,4	85,6	92,9
<i>Těžba a dobývání</i>	0,8	0,6	1,8	-	-
<i>Výroba a rozvod energií</i>	4,3	4,4	4,1	5,7	132,5
Celkem v průmyslu	97,2	92,0	87,3	91,3	93,9
Celkem v NH	314,7	307,4	300,0	302,3	96,1

(Zdroj dat: *Časové řady ČSÚ*, vlastní výpočty)

8. Současné průmyslové podniky v Českých Budějovicích

Cílem následující kapitoly je charakterizovat ty nejvýznamnější současné průmyslové podniky v Českých Budějovicích. Podniky jsou tříděny podle klasifikace CZ-NACE, údaje o jednotlivých subjektech jsou získány z Obchodního rejstříku, z výročních zpráv podniků a také z jejich oficiálních internetových stránek, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury a zdrojů.

Z poltu a struktury evidovaných ekonomických subjektů lze nepřímo usuzovat podmínky hospodářského rozvoje kraje a jeho správních obvodů. Musíme však být opatrní, protože rostoucí či vysoký počet subjektů ještě neznamená, že se jedná o subjekty podnikatelsky úspěšné. Neustálé zvyšování počtu zapsaných subjektů je zčásti také důsledkem toho, že se subjekty před svým vznikem do registru musí zapsat, aby jim bylo vydáno identifikační číslo, avšak před přerušením či ukončením činnosti se tyto informace do statistického registru nedostanou. Podle výběrových šetření ČSÚ se ukazuje, že svou činnost doopravdy provozuje, pouze necelých 55% podnikatelských subjektů.

K 31. 12. 2011 bylo podle údajů ČSÚ v Českých Budějovicích evidováno 28 196 ekonomických subjektů, z nichž největší počet tvořily fyzické osoby (živnostníci). Celkový počet subjektů od roku 1995 každoročně roste, přičemž nejvíce je zastoupeno odvětví obchodu, pohostinství, ubytování a ostatních služeb. Právě obchod a služby mají pro České Budějovice v současnosti největší význam, ostatně jako celkově pro Českou republiku. V odvětví průmyslu existovalo k 31. 12. 2011 v Českých Budějovicích 2 602 ekonomických subjektů, což je 13% ze všech ekonomických subjektů v odvětví průmyslu Jihočeského kraje. (dle dat ČSÚ)

Živnostenský průmysl tvoří v Jihočeském kraji přibližně 27% z celkového HDP a jsou na něj vázány střední služby a obchodní aktivity. V Českých Budějovicích je jednoznačně největší lokalizace zpracovatelského průmyslu v Jihočeském kraji, téměř 43% produkce zpracovatelského průmyslu, nejvyšší průměrné mzdy a nejproduktivnější výroba. (citováno z: IPRM České Budějovice, 2008, str. 29)

Před samotným hodnocením ekonomických subjektů zmiřme dřlegitou metodickou poznámku, kterou uvádí ĽSÚ²⁰. A sice ěe absolutní poř ty podnikatelských subjektů není možné mezi jednotlivými oblastmi vřbec srovnávat vzhledem k rozdílné velikosti regionů. Pouřívá se proto přepořet na 1 000 obyvatel. Data srovnávají poř ty ekonomických subjektů v okresních mřstech Jihořeského kraje a krajských mřstech ĽR jsou platná k 31. 12. 2011 a pocházejí z databáze ĽSÚ ě Mřtská a obecní statistika.²¹

Př srovnání všech sedmi okresních mřst Jihořeského kraje (viz tabulka Ľ. 17), je patrné, ěe v Ľeských Budřovicích sídlí nejvíce podnikatelských subjektů v kraji. Zamřřme-li se na ekonomické subjekty s převařující Ľinností v odvřví přřmyslu (dále jen Āpřřmyslové subjektyř), zjiřřujeme, ěe v jihořeské metropoli je jejich podřl na celkovém poř tu ekonomických subjektů vlastně nejniřřší ze všech okresních mřst. Přepořteme-li přřmyslové subjekty na 1000 obyvatel, zauřímají Ľeské Budřovice 4. místo.

V porovnání s ostatními krajskými mřsty (viz tabulka Ľ. 18) zauřímají Ľeské Budřovice v celkovém poř tu ekonomických subjektů na 1000 obyvatel 7. místo. Vhodné je srovnání Ľeských Budřovic s podobně velkými krajskými mřsty (Hradec Králové, Pardubice a Ústí nad Labem), v tomto přřpadě poř et ekonomických subjektů sídlících v Ľeských Budřovicích nejvyšřší. Zamřřme-li se vřak pouze na ekonomické subjekty v odvřví přřmyslu, zauřímají Ľeské Budřovice v porovnání s ostatními krajskými mřsty až 8. místo (28 přřmyslových subjektů na 1000 obyvatel). Př srovnání podřlu přřmyslových subjektů na celkovém poř tu ekonomických subjektů pak dokonce až 11. místo (9,2% přřmyslových subjektů)

²⁰ [http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/C9001FD117/\\$File/3106a23.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/C9001FD117/$File/3106a23.pdf)

²¹

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&pro_1_154=544256&cislotab=MOS+ZV01#pozn3

Tabulka 1. 17: Ekonomické subjekty v okresních městech Jihočeského kraje (k 31. 12. 2011)

Okresní město	Celkový počet obyvatel	Celkový počet ekonomických subjektů	Počet subjektů na 1 000 obyvatel	Počet průmyslových subjektů	Počet průmyslových subjektů na 1 000 obyvatel	Podíl průmyslových subjektů na celkovém počtu subjektů (v%)
České Budějovice	93 620	28 196	301	2 602	28	9,2
Český Krumlov	13 348	3 883	291	390	29	10,0
Jindřichův Hradec	21 853	5 299	242	537	25	10,1
Písek	29 729	7 312	246	821	28	11,2
Prachatice	11 332	2 956	261	382	34	12,9
Strakonice	23 027	5 354	233	542	24	10,1
Tábor	35 096	10 067	287	1 160	33	11,5

(zdroj dat: ČSÚ a Městská a obecní statistika, vlastní výpočty)

Tabulka 1. 18: Ekonomické subjekty v krajských městech České republiky (k 31. 12. 2011)

Krajské město	Celkový počet obyvatel	Počet ekonomických subjektů	Počet subjektů na 1 000 obyvatel	Počet průmyslových subjektů	Počet průmyslových subjektů na 1 000 obyvatel	Podíl průmyslových subjektů na celkovém počtu subjektů (v%)
Brno	378 965	124 040	327	13 679	36	11,0
České Budějovice	93 620	28 196	301	2 602	28	9,2
Hradec Králové	93 490	27 327	292	3 184	34	11,7
Jihlava	50 669	12 265	242	1 338	26	10,9
Karlovy Vary	50 594	18 334	362	1 391	27	7,6
Liberec	102 005	35 028	343	4 440	44	12,7
Olomouc	99 529	27 662	278	2 615	26	9,5
Ostrava	299 622	71 753	239	7 594	25	10,6
Pardubice	89 552	23 755	265	2 812	31	11,8
Plzeň	167 302	54 289	324	6 131	37	11,3
Praha	1 241 664	529 377	426	38 536	31	7,3
Ústí nad Labem	94 258	23 307	247	2 195	23	9,4
Zlín	75 660	23 716	313	3 035	40	12,8

(Zdroj dat: ČSÚ a Městská a obecní statistika, vlastní výpočty)

Výroba potravinářských výrobků

Odvětví potravinářské výroby je v českých Budějovicích v současné době zastoupeno zejména firmami s počtem mezi 20ti až 50ti zaměstnanci.

Mlékárenskou výrobou se zabývá společnost *MADETA a.s.* Jedná se o největšího zpracovatele mléka v České republice, historie výroby sahá až do roku 1902. Od roku 1960 byla MADETA zařazena do národního podniku Jihočeské mlékárny, v roce 1992 byl podnik restrukturalizován a roku 2002 byl název opět změněn na MADETA a.s. Ačkoliv sídlo podniku je podle Obchodního rejstříku uvedeno v českých Budějovicích, samotné výrobní závody zde v současnosti již nenajdeme. 5 výrobních závodů v Pelhřimově, Řepci, Jindřichově Hradci, českém Krumlově a Plané nad Lužnicí zaměstnávalo v roce 2011 celkem 1774 pracovníků

Jedním z nejvýznamnějších podniků zabývajících se výrobou masných výrobků je *JIHOČESKÁ MASNA, s.r.o.*, která vznikla v roce 1997 jako nástupce podniku Jihočeský průmysl masný. Koupí a celkovou rekonstrukcí bývalých jatek v Kňarských Dvorech vznikl nový, moderní podnik, splňující veškeré podmínky pro výrobu masa.

Mezi významné výrobce a zaměstnavatele v českobudějovickém potravinářství patří také společnost *ZÁRUBA M&K a.s.* Jedná se o tradičního jihočeského výrobce majonéz, tatarských omáček, lahůdek, pochutin a vaječných polotovarů. Historie podniku sahá do sedmdesátých let 20. století. Původně se podnik zabýval tědlním a prodejem vajec, postupně byla výroba rozšířena. V průběhu let se, ostatně jako u většiny podniků, měnily právní formy společnosti, jako akciová společnost vystupuje od roku 1996. Podle oficiálních internetových stránek společnosti je zde zaměstnáno 65 pracovníků. Na stránkách IČÚ je uveden počet zaměstnanců mezi 100-199.

Společnost *ALIMPEK, s.r.o.* existující od roku 1994 se zabývá vývojem a přípravou směsí, náplní a přípravků pro pekářskou a cukrářskou výrobu, gastronomické provozy a rychlé občerstvení. Obdobně firma *HANA CZ, s.r.o.* (jako s.r.o. od roku 2004) se zabývá výrobou pekářských a cukrářských zlepšujících přípravků.

Výrobou tlustovin se v Českých Budějovicích zabývá menší, avšak svými produkty známý podnik Babišiny nudle, s.r.o. Vznikl v roce 2001 a RES uvádí počet zaměstnanců mezi 10-19.

Výroba nápojů

V tomto odvětví jsou pro České Budějovice zcela charakteristické pivovary. Prvním z nich je *Budějovický Mlýnský Pivovar, a.s.*, jedná se o nejstarší českobudějovický pivovar, jeho počátky sahají do roku 1795. Během dlouhého období jeho existence docházelo k několika změnám názvů a právních forem. V roce 1948 byl pivovar zestátněn a zařazen do národního podniku Jihočeské pivovary s názvem *První českobudějovický pivovar*. V roce 1960 byl přejmenován na *Pivovar Samson*, v roce 1989 změnil svůj název na *První českobudějovický pivovar Samson*. Nynější název získal pivovar v roce 2001 a v roce 2011 došlo rozdělení na dvě společnosti: *Budějovický mlýnský pivovar, a.s.* - patří jí ochranné známky Budweiser Bier, a na společnost *Pivovar Samson a.s.* (vlastní technologii, nemovitosti a zaměstnance)

Druhým pivovarem je *Budějovický Budvar*, národní podnik. Historie podniku sahá až do roku 1895 a patří k nejúspěšnějším potravinářským podnikům v České republice. Jak uvádí Výroční zpráva pivovaru (2011), pivo je vyváženo do více než 50 zemí po celém světě a export Budvaru představuje 22% z celkového exportu piva České republiky. V roce 2011 pivovar zaměstnával 626 zaměstnanců a řadí se tak mezi nejvíce českobudějovické zaměstnavatele (viz tabulka 1. 19)

Odvětví výroby textilií, oděvů a usní

Toto odvětví zpracovatelského průmyslu nemá v Českých Budějovicích velké zastoupení, navíc převládají drobné firmy. K nejvýznamnějším zástupcům patří firma *FN spol. s.r.o.*, která podle počtu zaměstnaných spadá do kategorie 50-99 zaměstnanců, a zabývá se výrobou konfekčních textilních výrobků. Další společnost *KVD CZ, s.r.o.*, která byla založena v roce 2004, se zabývá výrobou potahových textilií a šitím autopotahů. Počet zaměstnanců se podle RES pohybuje mezi 20-24. V roce 1999 vznikla firma *Texsr, s.r.o.* Zabývá se výrobou lůžkovin, prostírání, osušek a čepců, jímž vybavuje například hotely, lázně, rehabilitační centra a restaurace. Zaměstnává mezi

10-19 zaměstnanci. Zbývající společnosti zařazené do tohoto odvětví mají dle dostupných údajů ještě méně zaměstnanců.

Zpracování dřeva a výroba dřevěných výrobků (kromě nábytku)

Činnosti spadající do tohoto odvětví se v Českých Budějovicích zabývá několik málo firem, z nichž ani v jedné počet zaměstnanců není vyšší než 25. Je to dáno tím, že se jedná převážně o menší rodinné podniky. Výrobou palet se zabývá firma *Ivet, s.r.o.*, která vznikla v roce 1992. Společnost *Progres Holding a.s.* vznikla v roce 2001 a vyrábí šezivo. Na tesařskou a pílařskou výrobu a služby pro truhláře se specializuje firma *Dřevo UM s.r.o.* vznikla v roce 1993, její provozovna sídlí v Hešmaně u Českých Budějovic.²²

Firma *Schody Stadler, s.r.o.* vznikla v roce 1997, vyrábí ocelová a dřevěná schodiště. Jedná se o člen skupiny *Stadler Treppen*, což je největší německý výrobce schodišť. Obdobně společnost *TH Design, s.r.o.* se zabývá zejména výrobou kovových zábradlí a schodišť. Dalším předmětem výroby jsou kovová vrata, ploty a markýzy, ačkoliv původně se firma po svém vzniku v roce 1992 specializovala na výrobu atypických svítidel a halogenových lamp.

Výroba papíru a výrobků z něj

Toto odvětví má v Českých Budějovicích mnohaletou historii. ***Duropack Bupak Papírna s.r.o.*** vznikla v roce 2001 oddělením provozu výroby papíru od společnosti *Bupak Obaly a.s.* Tradice papírný však sahá až do roku 1880. Zpočátku byl výrobním sortimentem pouze slámový papír, v roce 1906 byla započata výroba vlnité lepenky, která se později stala nosným programem papírny. Podle výroční zprávy z roku 2011 pracovalo v uvedeném roce v papírně 76 zaměstnanců.

Společnost ***Duropack Bupak Obaly, s.r.o.*** vznikla v roce 1992. Předmětem činnosti firmy je výroba lepenky, skládacích krabic, tvarově vysekávaných obalů, atp. Dle výroční zprávy z roku 2011 bylo v podniku zaměstnáno 193 pracovníků. Společnost se řadí mezi pět největších výrobců vlnité lepenky v České republice. Pro příchod

²² obec ležící přibližně 10 km od Českých Budějovic

uveřme, ře v roce 2007 bylo vyrobeno 82 milionř metrů ř tverě řnř obalř. Na export byla urřena zhruba 4% této produkce a trřby společ nosti ve stejněm roce byly 991 milionř korun.²³

Dalřím podnikem zabřvajřím se vřrobou papřrovř krabic, archivnř krabic, potahované kartonáže ři pořadař ř je firma *Plojhar, s.r.o.* V souřasně podobě vznikla v roce 2003, avřak i její historie je mnohem delř. Jiř v roce 1888 byla Frantiřkem Plojharem zalořena firma *Knihastřví*, později byla vřroba rozřřřena o vřrobu kartonáže. Po roce 1945 byly vyráběhy také luxusnř dopisnř papřry, avřak tato vřroba byla ukonřena likvidací soukroměho podnikání a zestřtněm. V roce 1990 byla firma rodině navřácena a pokračuje v rodinně tradici. Podle vřrořnř zprřvy z roku 2010 bylo ve firmě zaměstnáno 57 zaměstnancř.

Polygrafie

Vřznamnřm odvětvřm pro řeskě Budřjovice je také vřrobnř obor polygrafie. Pořátky vřroby řřřtkř sahají až do roku 1847, kdy se firma J. Stegmanna zabřvala uměleckřm kovolitectvř (řřřtky, znaky, náhrobnř dekorace, kování). Řřřtkřrna vznikla roku 1948 a po znřrodně řřřla mnoha organizařnřmi změhami. Po privatizaci vznikla v roce 1993 firma BBH Řřřtkřrna, s.r.o. (Vondra, 1985) V souřasně době podnik nese název **BBH Tsuchiya, s.r.o.** a patř ke skupině společ nostř vlastně japonskou firmou Tsuchiya. *Dřky tomu dořlo nejenom k posřlenřm pozice firmy na řeskěm trhu, ale přřdevřm k vytvořenř nových mořnostř pro zapojenř společ nosti do nadnřrodnřch obchodnřch vztahř.*²⁴

V roce 2010 bylo ve společ nosti zaměstnáno 105 zaměstnancř. Informace z vřrořnř zprřvy společ nosti z roku 2010 jsou jasnřm dřkazem toho, jak jsou jednotlivř prřmyslovř odvětvř provřzána:

ŘNa vřsledcřch roku 2010 se projevila přřtrvřvajřící krize z přřdchřzejřcřho roku. Přřdevřm v automobilověm prřmyslu dořlo k prudkěmu snřřenř trřeb. řada zahraniřnřch firem přřsobřcřch v řeskě republice, kterřm společ nost BBH Tsuchiya dodřvala svoji produkci, ukonřila, nebo omezila svoji řinnost a přřvedla své aktivity

²³ <http://byznys.ihned.cz/c1-21738440-duropack-bupak-obaly-zvysil-trzby-na-991-milionu-korun>

²⁴ citováno z <http://www.bbhczech.com/www2/> , dostupně k 3. 8. 2012

do jiných zemí. Tím byly pro naši společnost ukončeny bez náhrady některé dlouhodobé projekty. (citováno z: Výroční zpráva BBH Tsuchiya 2010, str. 2)

Firma *Galileo Production, s.r.o.* sídlí v Českém Vrbném a vznikla v roce 2006 vyloučením výrobní divize z původní společnosti Galileo reklama (založena v roce 1995). Základem výroby je velkoformátový tisk zastoupený širokou škálou nejmodernějších tiskových technologií. Firma zaměstnává mezi 50-99 zaměstnanci.

Tiskem, reklamní výrobou a vlninou také knihařskými službami se zabývají také další firmy, počet zaměstnanců v každé z nich nepřesahuje 50. Jedná se o společnost Tiskárna Protisk, s.r.o. (založena 1990) Herbia, s.r.o. (vznik 1991), i Typodesign, s.r.o. Mezi významné polygrafické provozy patří také společnost Inpress, a.s (vznik 1990), která se specializuje na výrobu katalogů, letáků, časopisů, výroční zpráv, atp. Především sítotiskem se pak zabývá menší společnost ReSit, s.r.o., která oficiálně vznikla v roce 2004, ale koliv její počátky sahají do poloviny 90. let.

Výroba pryčových a plastových výrobků

VISCOFAN CZ, s.r.o. patří mezi velké a významné českobudovické společnosti. Firma vznikla v roce 2000 jako dceřná společnost španělské firmy VISCOFAN, S.A., největšího výrobce umělých stěv pro potravinářský průmysl. V roce 2010 zaměstnávala společnost 310 zaměstnanců. V roce 2011 byl celkový počet zaměstnanců 704. Tento prudký nárůst pracovníků během jednoho roku je způsoben tím, že v souvislosti s nákupem části podniku převzala společnost všechny zaměstnance společnosti **Gamex CB, s.r.o.**

Společnost *Gamex CB, s.r.o.* vznikla v roce 1995 s původním názvem Český Viscofan, s.r.o. V roce 2002 došlo ke změně obchodního jména společnosti na současný název. Do číjna roku 2011 se Gamex CB, s.r.o. zabýval zpracováním umělých stěv i obalů pro potravinářský průmysl. Od listopadu roku 2011 byly tyto výrobní aktivity převedeny na sesterskou společnost VISCOFAN CZ s.r.o. Po tomto převodu je hlavní činností společnosti pronájem nemovitostí ve svém vlastnictví a hospodaření s nakoupenými energiemi.

V roce 1992 vznikla firma *Bonus obchodní agentura s.r.o.* Původně se zabývala výhradně obchodní činností. V roce 2003 byla zahájena příprava projektu na recyklaci ojetých pneumatik. Recyklační linka byla postavena v Borovanech u Českých Budějovic v místě bývalého tiskového prostoru. Výstupem jsou gumové granuláty, které se používají na výrobu pryžových desek pro průmysl a stavebnictví. Firma zaměstnává mezi 20-24 zaměstnanci.

Výrobou plastových výrobků (např. výroba podlah do automobilů, či výroba skeletů kajutových plachetnic) se zabývá firma *Bentex-Plast, s.r.o.* Vznikla v roce 2000, zaměstnává mezi 25-49 zaměstnanci a její provozovna se také nachází v Borovanech u Českých Budějovic.

Výrobou plastových stavebních výplní se zabývají firmy *Okno-plast PN, s.r.o.* (vznik 1996) a *Tetragon CB, s.r.o.* (vznik 1991). Jedná se o menší firmy zaměstnávající nejvýše 24 pracovníků.

Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků

V roce 2010 byla založena betonárna *Mane Beton, a.s.* Zaměstnává mezi 10-19 zaměstnanci. V roce 2002 vznikla firma *Kavex Bohemia, s.r.o.* Podle výroční zprávy z roku 2010 zaměstnávala 15 pracovníků. Její hlavní činností je těžba, výroba a zpracování kamene z lomu Solopysky u Sedlčan.

Slévárnictví

V odvětví slévárnictví patří k nejvýznamnějším podnikům ***Motor Jikov Slévárna, a.s.*** V této podobě byla společnost založena roku 1997 a vznikla z původního závodu akciové společnosti MOTOR JIKOV, a.s. Navazuje mnohaletou tradici v odlévání železné litiny, jejíž počátky sahají až do roku 1899. Hlavním výrobním programem slévárny je výroba a prodej odlitků z tvárné a železné litiny, výroba modelů a jader, dále výroba odlitků ze slitin hliníku a zinku, jejich opracování, montáže a zkoušení. V roce 2010 bylo ve společnosti zaměstnáno 303 zaměstnanců.

Společnost patří do skupiny v čele s mateřskou společností MOTOR JIKOV GROUP a.s., která představovala v roce 2010 téměř jihočeské strojírenské a slévárenské

akciové společnosti. Skupina měla v roce 2010 asi 714 kmenových zaměstnanců a obrát 1,3 mld. Kč.²⁵

Společnost **SCB Foundry a.s.** byla založena již v roce 1964 jako jeden ze závodů ČKODA Plzeň, výrobu zahájila první tavbou v roce 1965. Slévárna se postupně stala jedním z největších výrobců ocelových odlitků v bývalém Československu. Po privatizaci v 90. letech se nakonec v roce 2002 stala součástí LKD Kutná Hora, a.s. V roce 2007 pak vznikla samostatná akciová společnost. Specializuje se na velkosériovou výrobu odlitků zejména pro železniční průmysl. Jak je uvedeno na oficiálních internetových stránkách společnosti (www.scbfoundry.cz), 100% výroby je exportováno do zahraničí; zejména do USA, Ruska a na Ukrajinu. V roce 2011 pracovalo ve společnosti 176 zaměstnanců.

Výroba kovových konstrukcí a kovodílných výrobků

Toto odvětví, které má v Českých Budějovicích poměrně široké zastoupení. Jedná se převážně o menší až střední podniky zaměstnávající převážně mezi 25-49 zaměstnanci.

K významným subjektům v tomto průmyslovém odvětví patří společnost **KeyTec České Budějovice, s.r.o.** Společnost byla založena v roce 1994 cestou 100% prodeje od firmy Philips Electronics v Holandsku. Předmětem výroby jsou různé lisované a lakované kovové díly určené pro oblasti telekomunikace, automobilové a spotřební elektroniky, osvětlení a klimatizace. V roce 2011 zaměstnávala společnost celkem 196 zaměstnanců. Vzhledem k vývoji zakázek došlo oproti roku 2010 ke snížení stavu o 20 zaměstnanců.

K významným společnostem podle počtu zaměstnanců patří také společnost **BELIS EU, s.r.o.** Podle I.ŠÚ zaměstnává mezi 100-199 pracovníky. Vznikla v roce 2007 z bývalého exportního závodu státního podniku SFINX, který se zabýval výrobou smaltovaného nádobí. Tradice této výroby sahají v Českých Budějovicích až do roku 1893. Hlavním výrobním programem společnosti je však lisování a svařování součástí

²⁵ citováno z: Výroční zpráva 2010, str. 3 (dostupné na: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl.pdf?subjektId=isor%3a294048&dokumentId=B+885%2fSL81%40KSCB&partnum=0&variant=1&klic=9jekDBxTgsH5iTcBU%2bmDZw%3d%3d>)

zejména pro automobilový průmysl. Výše zmíněná firma *SFINX, a.s.* od roku 2005 výrobu ukončila a její hlavní činností se stal pronájem nebytových prostor v areálu společnosti u vlakového nádraží v Českých Budějovicích. Výrobou smaltovaného nádobí se zabývá také českobudějovická smaltovna *Cebs, s.r.o.* založená roku 2005. Zaměstnává mezi 25-49 zaměstnanců.

Polárky firmy *Mosled, s.r.o.* sahají do roku 1990, v soulasně podobě existuje od roku 2002. Předmětem činnosti je výroba strojírenské metalurgie, počet zaměstnanců byl podle oficiálních stránek společnosti 100.

Společnost *META skladovací technika, s.r.o.* vznikla v roce 2000 a hlavním předmětem její činnosti je výroba kovových konstrukcí, skladovacích zařízení a regálů. Dle výroční zprávy z roku 2010 zde bylo zaměstnáno 35 zaměstnanců. Společnost *Centes, s.r.o.* vznikla v roce 1991. Zabývá se zejména výrobou obráběných a lisovaných plastových dílů a povrchovými úpravami vypalovacími prázkovými barvami. Podle výroční zprávy z roku 2010 zde bylo zaměstnáno 40 pracovníků.

Historie společnosti *Home plus service, s.r.o.* sahá do roku 1993. Tehdy byla v energetickém holdingu EGE spol. s r.o. České Budějovice založena samostatná obchodní jednotka EGE-Gastro. V roce 2004 se sekce GASTRO osamostatnila a transformovala se na společnost EGE-GASTROTECHNIKA s.r.o. Na základě rozšíření obchodních aktivit nejenom v oblasti gastrotechniky se změnil od 1.1.2011 název společnosti na HOME plus service s.r.o. Firma zaměstnává okolo 20 ti pracovníků.

Společnost *M-art kovo, s.r.o.* navazuje na tradici výroby rybářských háček, která byla v Českých Budějovicích zahájena v roce 1953 pod značkou Igla. V roce 1994 se stala vlastníkem firmy soukromá společnost M-art. Druhou částí výrobního programu společnosti je výroba jehlových válečků, hrotů a kolíků, které se využívají například v nábytkářském průmyslu, při výrobě hudebních nástrojů i potřeb pro modeláře.

Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení

Společnost *TSE-nástrojárna, s.r.o.* působí na trhu od roku 1994 a zabývá se výrobou elektroniky a elektrotechniky. Podnik je nástupce státního podniku Tesla Karlín, jehož historie sahá do roku 1959. V rámci privatizace v roce 1992 odkoupila závod Tesly Karlín soukromá firma TSE s r.o. Závod Tesly Karlín Praha se jako první

ve městě i okrese zabýval elektrotechnickou výrobou. Konkrétně se jednalo o komponenty pro veřejné telefonní ústředny. Tento výrobní program navazující na tradici a zkušenosti z výroby pro telekomunikace zůstal zachován. Kromě výrobních služeb pro elektrotechniku postupně přibývaly další výrobní obory: zdravotní technika a městský mobiliář. V roce 2010 firma zaměstnávala 19 pracovníků.

Výroba elektrických zařízení

K významným společnostem patří **EGE, s.r.o.** Její historie se datuje již od roku 1948. Tehdy z původní výrobní dílny pro potřebu Jihočeských elektráren vznikl samostatný podnik Energetické strojírny, který byl roku 1962 podřízen jako výrobní závod podniku Energovod Praha. V roce 1990 se tento závod v rámci restrukturalizací opět osamostatnil a vznikl státní podnik Energetik s tradiční strojírenskou výrobou pro energetiku, avšak s novým vedením a novou podnikatelskou strategií. V roce 1992 vedení společnosti podnik pod názvem EGE v rámci procesu privatizace od státu odkoupilo.²⁶ Společnost se specializuje na výrobu sortimentu pro potřebu energetického průmyslu i zapouzdřených vodičů, ocelových konstrukcí atp.

Podle výroční zprávy společnosti z roku 2011 došlo k poklesu obrátu společnosti. Důvodem je zastavení veškeré výstavby fotovoltaických elektráren v České republice a tudíž zastavení veškerých obchodních aktivit. V roce 2011 bylo ve společnosti zaměstnáno 541 zaměstnanců.

V roce 1991 vznikla společnost **Würth Elektronik iBE CZ, s.r.o.** Zabývá se výrobou elektrotechnických součástí, rozvaděčů, kabelů, baterií vodičů a televizních antén. Podle dostupné výroční zprávy z roku 2009 pracovalo ve společnosti 308 zaměstnanců.

Hellux Elektra, s.r.o. je společností, která se zabývá výrobou svítidel veřejného osvětlení, slavnostního osvětlení budov atp. Firma vznikla v roce 1992 a počet pracovníků se podle IČÚ pohybuje mezi 20-24.

²⁶ citováno z www.ege.cz (dostupné k 1.7. 2012)

Výroba strojů a zařízení j.n.²⁷

Velmi významným podnikem a zaměstnavatelem zařazeným do tohoto odvětví je společnost **Groz-Beckert Czech, s.r.o.** Historie výroby je starší než 150 let. Výroba jehel byla do Českých Budějovic přesunuta ze severních Čech v roce 1947. Podnik, který se jí začal zabývat, byl nazván IGLA, a jeho produkce byla zaměřena především na ruční jehly. Ve své současně podobě firma existuje od roku 1998. Předmětem činnosti společnosti je výroba a prodej drobných kovových výrobků, především jehel do textilních strojů a jehel do pletacích strojů, ale také výroba součástí do tkalcovských strojů. Podle výroční zprávy z roku 2011 bylo ve společnosti zaměstnáno 1161 pracovníků.

Motor Jikov Fostron, a.s. je společností, který vznikla v roce 2000 ze závodů Nářadí a Stroje a zařízení akciové společnosti MOTOR JIKOV, a.s. Společnost patří do skupiny v čele s mateřskou společností MOTOR JIKOV GROUP, a.s. Hlavním výrobním programem je konstrukce a výroba tlakových forem pro výrobu odlitků, výroba ustřihovacích nástrojů, dále konstrukce montážních zařízení a celých montážních linek. V roce 2010 zaměstnávala společnost 87 zaměstnanců.

V roce 1991 byla založena společnost **BUPOSPOL, Armaturka Koukol, s.r.o.** Jejím výrobním programem je výroba nerezových armatur. Původně byly vyráběny pouze pro potřeby pivovarského průmyslu. Postupně se výroba rozšířila i na armatury pro výrobu léků a lehké chemie. V současnosti firma zaměstnává okolo 35 zaměstnanců.

Výroba motorových vozidel, přívězů a návěsů

Nejvýznamnějším českobudějovickým zaměstnavatelem je společnost **Robert Bosch, s.r.o.** Byla založena v roce 1992 jako společný podnik stuttgartského koncernu Bosch, GmbH a Motoru Jikov, a. s. V roce 1995 se koncern Bosch stal jediným vlastníkem společnosti v Českých Budějovicích. Společnost se zabývá výrobou a vývojem komponentů do osobních automobilů. Hlavní výrobní program tvoší například plynové pedály, škrticí klapky, sací moduly, i rozvaděče paliva. Téměř 100% produkce směřuje na zahraniční trhy. Odběrateli těchto produktů jsou téměř všechny významné

²⁷ jinde nespecifikované

evropské, některé japonské, asijské a jihoamerické automobilky. V anketě Exportér roku se společnost umístila v roce 2010 a 2011 na prvním místě v rámci regionu. Podle výroční zprávy z roku 2011 zaměstnávala společnost v roce 2011 2281 zaměstnanců, zatímco v roce 2010 to bylo pouze 2076 zaměstnanců. O tom, že se společnost řadí mezi atraktivní zaměstnavatele, svědčí její umístění na prvním místě v anketě Zaměstnavatel roku v rámci Jihočeského kraje, a to v roce 2010 i 2011.

Společnost **KERN-LIEBERS CR, s.r.o.** svou činnost v České republice zahájila v roce 1994 a je členem skupiny společností KERN-LIEBERS se sídlem v Německu. Hlavním předmětem činnosti je výroba pružin a lisovaných kovových dílů pro automobilový průmysl, mechanické inženýrství a spotřební průmysl. Podle výroční zprávy společnost v roce 2009 zaměstnávala 271 pracovníků. Pro srovnání uveďme, že v roce 2007 zde bylo zaměstnáno 382 zaměstnanců. Vliv již zmíněvané ekonomické krize je v tomto zřejmý.

Z tohoto odvětví zmíníme ještě malou společnost **Future-tech, s.r.o.** Vznikla v roce 1992 a jejím hlavním výrobním programem je výroba nástaveb na nákladní a užitkové automobily, ale také služby jako jsou karosářské práce a oprav, prodej a pronájem pojízdných prodejen i ruční mytí vozidel. Firma zaměstnává okolo 20 pracovníků.

Opravy a instalace strojů a zařízení

Toto odvětví je podle Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE) řazeno do sekce Zpracovatelský průmysl, ačkoliv výroba není předmětem jeho činnosti. Z tohoto důvodu je tímto firmám v této kapitole věnován alespoň malý prostor. Ve většině případů se jedná o menší podniky zaměstnávající nejvýše 25 pracovníků. K větší podnikům patří **KLS Elektro, s.r.o.**, společnost vznikla roku 1992 a zaměstnává mezi 25-49 zaměstnanci. Zajišťuje kompletní elektroinstalací práce a to i pro velké technologické celky a obchodní centra. Montáží a opravou chladících systému se zabývá společnost **Oschatz Services & Solutions, s.r.o.** Vznikla v roce 2009 a zaměstnává také mezi 25-49 zaměstnanci.

Ostatní zpracovatelský průmysl j.n.

Prvním z významných podniků spadajících do této kategorie je společnost **KOH-I-NOOR Hardtmuth, a.s.** V souhrnnosti se jedná o jednoho z největších výrobců a distributorů kancelářských, školních a uměleckých potřeb. Společnost je součástí skupiny KOH-I-NOOR holding a.s. a ve své souhrnné podobě existuje od roku 2002. Jak je však již nastíněno v předchozích kapitolách o vývoji průmyslu, historie tohoto podniku sahá až do roku 1790, kdy byl založen ve Vídni. Roku 1848 byla výroba přesunuta do Českých Budějovic. V souhrnnosti se organizační podnik skládá z ústředí a sedmi výrobních závodů, z toho pět se jich nachází v Českých Budějovicích, jeden v Místci Králové a jeden v Broumově. Podle výroční zprávy z roku 2011 bylo ve společnosti zaměstnáno 857 pracovníků.

Součástí skupiny KOH-I-NOOR holding a.s. je od roku 2007 také společnost **Gama Group, a.s.** Historie společnosti sahá do 20. let minulého století. Samostatný podnik GAMA n.p. vznikl 1.1.1986 a v roce 1992 došlo k jeho transformaci na akciovou společnost, v souhrnné podobě společnost existuje od roku 2002. Hlavním předmětem činnosti je výroba spotřebního zdravotnického materiálu, laboratorních a veterinárních potřeb. Další kategorií výroby je nezdravotnická produkce, výroba školních a kancelářských potřeb a jiných výrobků z plastů. V roce 2011 zaměstnávala společnost 403 pracovníků.

Výrobou lékařských nástrojů a dentálních potřeb se zabývá společnost **Dentamechanik, s.r.o.** Společnost vznikla v roce 2002 a podle RES zaměstnává mezi 50-99 zaměstnanci. Na výrobu protéz a ortéz se specializuje **Centrum technické ortopedie, s.r.o.**, což je společnost, která vznikla v roce 1994 a zaměstnává 20-24 pracovníků.

Výrobou designových svítidel se zabývá společnost **ECO-DESIGN**, která byla založena v roce 1995. Firma pš výrobu svítidel využívá ekologických materiálů a spolupracuje se svřtovými výrobci elektrokomponentů. Zaměstnáno je ve společnosti podle RES mezi 10-19 zaměstnanci.

Výroba nábytku

Do tohoto odvětví spadá společnost *Postl & Nábytek, s.r.o.* Firma zaměstnává okolo 20 ti pracovníků a vznikla v roce 1995, avšak rodinná tradice výroby kuchyní se datuje již od roku 1932. Na výrobu zejména žatních a vestavěných skříní se specializuje firma *Karásek s.r.o.*, která vznikla v roce 1997. Dalším výrobním oborem firmy je zasklívaní teras, lodžii a balkonů. Podle ČSÚ je zde zaměstnáno 20-24 zaměstnanců.

Rozvod energií

Dlouholetou tradici ve městě má *Teplárna Česká Budějovice, a.s.*, která ve své současné podobě společnost existuje od roku 1994. Vlastníkem 80% akcií společnosti je Statutární město Česká Budějovice. Teplárna zajišťuje základní dodávku tepla a teplé vody pro město Česká Budějovice. Dvoutřetiny z celkové dodávky tepla představuje zásobování průmyslových podniků a infrastruktury. Jedna třetina je spotřebována na topení a ohřev vody v domácnostech. V roce 2011 teplárna zásobovala 1 157 odběratelů tepla. Teplem bylo zásobováno 27 724 domácností.²⁸ V roce 2011 pracovalo ve společnosti 265 zaměstnanců.

Sídlo v Českých Budějovicích mají také společnosti skupiny E. ON. *E.ON Distribuce, a.s.*, *E.ON Trend s.r.o.*, *E.ON Energie s.r.o.*, *E.ON Česká republika s.r.o.*, *E.ON servisní s.r.o.* Společnost na trhu působí od roku 1998 a dodává elektřinu a zemní plyn zákazníkům převážně v jižních Čechách a na jižní Moravě

²⁸ citováno z Výroční zprávy Teplárny Česká Budějovice, 2011 (dostupné na: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl.pdf?subjektId=isor%3a117957&dokumentId=B+637%2fSL75%40KSCB&partnum=0&variant=1&klic=6YxFltGBNOj2QRsR%2bu0EJw%3d%3d>)

Tab. 1. 19: Největší průmyslové podniky v Českých Budějovicích podle počtu zaměstnanců v roce 2011

Název podniku	Zaměstání výroby	Počet zaměstnanců
Robert Bosch, spol. s.r.o.	Výroba dílů pro automobilový pr.	2 281
Groz-Beckert Czech, s.r.o.	Výroba drobných kovových výrobků	1 161
KOH-I-NOOR HARDMUTH a.s.	Výroba kancelářských potřeb	857
VISCOFAN CZ, s.r.o.	Výroba stěn pro potravinářský pr.	704
Budějovický Budvar, n.p.	Výroba piva	626
EGE, spol. s.r.o.	Výroba pro energetický pr.	541
GAMA GROUP a.s.	Výroba zdravotnického materiálu	403
KERN LIEBERS CR, spol. s.r.o.	Výroba dílů pro automobilový pr.	382
MOTOR JIKOV Slévárna a.s.	Slévárnictví	303
Head Sport, s.r.o.	Výroba sportovních potřeb	256
Teplárna České Budějovice, a.s.	Dodávka tepla a teplé vody	256
KeyTec České Budějovice, s.r.o.	Výroba a zpracování kovů	196
Duopack Bupak Obaly a.s.	Výroba papíru	193
SCB Foundry, a.s.	Slévárnictví	176
BBH Tsuchiya s.r.o.	Výroba šitků	109

(Zdroj dat: ČSÚ a Výrobní zprávy podniků)

9. Závěr

Průmysl v Jihočeském kraji nemá a v minulosti ani neměl tak významné postavení, jako v ostatních částech České republiky. Důvodem, proč nemohlo dojít k většímu rozmachu průmyslové výroby, byly zejména v počátcích průmyslového rozvoje nedostatečné zásoby nerostných surovin, nízká hustota silniční sítě a také nízká hustota zalidnění kraje.

Přes tyto nepříznivé podmínky se československému průmyslu podařilo získat poměrně dobré postavení, v rámci jižních Čech pak jednoznačně nejlepší (což dokládají například tabulky 8 až 11 zabývající se počtem podniků a zaměstnanců v roce 1989). Tradice mnoha významných podniků, které sídlí ve městě i v současnosti, sahá do období Rakouska-Uherska i První republiky. V tomto období také vznikly základy územního rozložení průmyslu v Českých Budějovicích. Velký význam při lokalizaci prvních továren ve městě měla zejména výhodná poloha vůči železnici a vodnímu toku.

Období jako zbytek České republiky (respektive Československa), i průmysl v Českých Budějovicích byl zasážen zejména druhou světovou válkou a následným obdobím socialismu. Přesto se však v tomto období podařilo vybudovat velké podniky, jejichž výrobky i dříve zaujímaly v republice monopolní postavení. Jednalo se například o psací potřeby, smaltované nádoby i karburátory. Po roce 1989, kdy celé československé (a později české) hospodářství prošlo procesem transformace, vznikly díky vstupu zahraničních investorů na český trh v Českých Budějovicích další významné podniky. K nejvýznamnějším patří společnosti z odvětví potravinářství a strojírenství, výroby zařízení pro automobilový průmysl. Z tohoto důvodu nelze hypotézu, že československý průmysl není v rámci České republiky významný, zcela potvrdit.

Zamyslíme-li se v samém závěru nad prognózou dalšího možného vývoje, zděje-li nelze očekávat, že by právě do Českých Budějovic směřovaly zahraniční investice v oblasti průmyslu a byly zakládány zcela nové, velké a úspěšné podniky. Tuto prognózu ostatně potvrzují i statistiky společnosti CzechInvest, kdy nejvíce investic v letech 1993-2007 směřovalo do Středočeského, Ústeckého a Moravskoslezského kraje. Důvodem směřování zahraničních investic do jiných částí České republiky je zejména fakt, že oblast jižních Čech je vnímána jako hospodářsky

slabší region s vysokým zastoupením primárního sektoru a nížší mírou urbanizace. Lze tedy předpokládat, že v následujících letech budou v Českých Budějovicích vznikat spíše menší podniky bez účasti zahraničního kapitálu, u nichž samozřejmě zůstává otázkou, jak dlouhá a úspěšná bude jejich činnost. U současných významných podniků jako jsou například oba pivovary, KOH-I-NOOR Hardtmuth a společnost Bosch, lze předpokládat, že bude docházet ke zkvalitňování a zvyšování objemu výroby zejména z důvodu exportu výrobků do zahraničí. Pro České Budějovice by tento vývoj mohl do budoucna znamenat nárůst pracovních pozic, snížení nezaměstnanosti a další hospodářský růst města.

10. Seznam použité literatury a pramenů

DVOŘÁK, J., KUBEČEK, J. (2010): Vývoj průmyslu na území Českých Budějovic od poloviny 19. století do 80. let 20. století. *Historická geografie*, 36 (2), s. 255-289.

FEDERÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD (1989): Statistická ročenka Československé socialistické republiky 1989. Praha: STN a Nakladatelství technické literatury, 716 s.

HAJNÍK, I. (1995): Budějovický Budvar 1895 až 1995. České Budějovice: Budějovický Budvar, 102 s.

HÄUFLE, V. (1984): *Ekonomická geografie Československa*. Praha: Academia, 639 s.

HÄUFLE, V., KORČÁK, J., KRÁL, V. (1960): *Zeměpis Československa*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 667 s.

HRNČIŘOVÁ, T., MACKOVČIN, P., ZVARA, I. eds. (2010): Atlas krajiny České republiky, MGP Praha, VÚKOZ, 332 str.

KADEŘÁBKOVÁ, A., SRHOLEC, M. (2002): *Strukturální změny v období transformace*. In SPŠNÁČEK, V. a kol.: *Transformace české ekonomiky: politické, ekonomické a sociální aspekty*. Praha: Linde, s. 257-278.

KOLEKTIV AUTORŮ (1985): *Rudolf a Historie a současnost*. Rudolf: Místní národní výbor

KOMÁREK, V. (1990): Prognóza a program. Praha: Academia, s. 319.

KOPÁLEK, J. a kol. (1998): Encyklopedie Českých Budějovic. České Budějovice: Nebe s.r.o., 572 s.

KOPÁLEK, J. a kol. (2006): Encyklopedie Českých Budějovic. České Budějovice: Nebe s.r.o., 672 s.

KOPÁLEK, L.: (1992) Změny v geografickém rozmístění průmyslu 1962 - 1988. Praha: Sborník České geografické společnosti, 97, č. 3, Academia, s. 152-172.

- KOPALKA, L. (1996):** *Strukturální změny ekonomiky se zvláštním zřetelom k průmyslu.* In HAMPL, M. a kol.: Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Praha: DemoArt, s. 219-237.
- KOUTSKÝ, J. (2011):** *Staré průmyslové regiony, vývojové tendence i možnosti rozvoje.* Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 126 s.
- KOVAŘ, D., KOBLASA, P.: (1998):** *Ulicemi města Českých Budějovic. Názvy ješkobudějovických veřejných prostranství v minulosti a dnes.* Rudolfov: Jelmo, 374 s.
- KRAJÍLEK, L. (1982):** *Geografie průmyslu.* Praha: SPN, 125 s.
- KRÝDL, M., SVOBODA, L. (1982):** *K některým nezbytným předpokladům vývoje průmyslu na jihu Čech po první světové válce.* Sborník Pedagogické fakulty. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 91 s.
- KUBEŮ J. (2009a):** Územní, stavební a populační vývoj Českých Budějovic mezi lety 1265-2007 v historickogeografických souvislostech. In: KubeŮ J. a kol.: "Urbánní geografie Českých Budějovic a ješkobudějovické aglomerace I.", Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateje Bela v Banské Bystrici, s. 20-28.
- KUBEŮ J. (2009b):** Poloha, struktura, infrastruktura a obraz Českých Budějovic a ješkobudějovické aglomerace. In: KubeŮ J. a kol.: "Urbánní geografie Českých Budějovic a ješkobudějovické aglomerace I.", Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateje Bela v Banské Bystrici, s. 51-105.
- KUBÍN, M. a kol. (1995):** *Jihočeská energetika,* České Budějovice: JIH, 344 s.
- KUNC, J. (2000):** *Změny v rozmístění textilního, oděvního a kožedělného průmyslu v České republice v období let 1989 i 1999.* Rigorózní práce. Brno: Katedra geografie, Přírodovědecká fakulta MU, 79 s.
- KUNC, J. (2004):** *Historické souvislosti rozvoje průmyslu a železnic v českých zemích.* Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica, Bratislava: Univerzita Komenského, s. 327-335

KUNC, J. (2005): *Průmyslové zóny v rukou soukromých developerů a efektivnost jejich podnikání (příklad Central Trade Park Modřice)*. In: Geografické aspekty středoevropského prostoru. Brno: Geografie XVI, PedF MU, s. 296-307.

KUNC, J (2006): *Historie a současnost průmyslové výroby na Moravě - regionální aspekt ekologického ohrožení krajiny*. Národohospodářský obzor, VI, 1. 3, s. 42-49.

KUNC, J., KRYLOVÁ, V. (2005): *Železniční doprava a regionální rozvoj v ČR i minulost i skutečnost?* Národohospodářský obzor 4/2005, s. 33-44

KVIZDA, M. (2006): *Ekonomické dějiny železniční sítě České republiky i mýty, omyly a iluze v hospodářské politice a path dependence železných drah*. Brno: Masarykova Univerzita, 83 s.

MAREŠ, J. (1976): *Vývoj rozmístění československého průmyslu. Tabulky a mapy. Díl II. Tabulky*. Brno: Geografický ústav ÚSAV, nestránkováno

MAREŠ, J. (1980): *Průmyslové regiony ČSR*. Rozpravy ÚSAV. řada matematických a přírodních věd., ročník 90, sešit 6. Praha: Academia, 82 s.

MAREŠ, J. (1988): *Industrializace Československa i její klady a zápory*. Sborník Československé geografické společnosti, 93, 1. 3, s. 183-198.

MIGTERA, L. (1978): *Průmysl jako základ hospodářské potence regionů*. Sborník Československé společnosti zeměpisné, 83, 1. 1, Praha: Academia, s. 1-8.

NOVÁK, V. (2006): *Geologická stavba*. In: Kopálek, J. a kol.: Encyklopedie českých Budějovic. České Budějovice: Nebe s.r.o., s. 139.

PAVLÍLEK, S. (2002): *Naše Lokálky. Místní dráhy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Dokošín, 156 s.

PAVLÍNEK, P. (1998): *Foreign Direct Investment in the Czech Republic*. In The Professional Geographer. 1998, 50, 1, s. 71-85.

- Provozovny ústřední řízeního průmyslu v roce 1989** (1990): Praha: Český statistický úřad, počítačová databáze
- RINGES, V. (1958):** *Stezkou dle nář dopravy*. Praha: Dopravní nakladatelství, 162 s.
- SCHEUFLEER V., GOLC V. (1986):** *Já jsem plavec od vody*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 156 s.
- SRHOLEC, M. (2003):** *Význam přímých zahraničních investic ve zpracovatelském průmyslu*. In KADEŘÁBKOVÁ, A., SPURNÝ, V., ŠÁK, M. (ed.): *Řízení, stabilita a konkurenceschopnost: aktuální problémy české ekonomiky na cestě do EU*. Praha: Linde, s. 286-309.
- SRHOLEC, M. (2004):** *Přímé zahraniční investice v České republice: teorie a praxe v mezinárodním srovnání*. Praha: Linde, 171 s.
- SVOBODA, M. (1964):** *O historii sirašství v jižních Čechách do konce 19. století*. Výběh 2, č. 4
- ČEDA, O. (1997):** *Od řemeslné k průmyslové výrobě piva v Českých Budějovicích*. In: *Ř pohledy do české minulosti*. Praha: Informatorium, s. 56-68
- ČTURA F., KOUKAL J., HRNČÍŘ F. (1970):** *Voda a vodovod v Českých Budějovicích*. Sborník k jubileu 250 let trvání vodárny města České Budějovice
- TONEV, P., TOUČEK, V. (2002):** *Přímé zahraniční investice a regionální rozvoj*. In VITURKA, M., VYSTOUPIL, J. (ed.): *V. mezinárodní kolokvium o regionálních vědech*. Brno: Masarykova univerzita, s. 301-316.
- TOUČEK, V. (2000):** *Transformace průmyslu v České republice a jeho odvětvová struktura v nových krajích*. Banská Bystrica: Acta universitatis Mathiae Belli, Geografické štúdie, 7, Univerzita Mateja Bela, s. 112 ě 118.
- TOUČEK, V., KUNC, J. (2000):** *Průmyslová výroba a strategie rozvoje krajů v České republice*. In HLAVÁČEK, A., VYSTOUPIL, J. (ed.): *II. mezinárodní kolokvium o regionálních vědech*. Brno: Masarykova univerzita, s. 39-65

TOUČEK, V., KUNC. J., VYSTOUPIL J. a kol. (2008): *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Aleš Leník, s. 177 - 229

VŮGNÍK, A. (2006): *Vývoj hospodářství na území LČR do roku 1990*. Elektronická prezentace dostupná na <http://svp.muni.cz/autor_dokumenty.php?aid=1349>.

VONDRA, V. (1978): *Nákladní tranzit mezi Českými Budějovicemi a Lincem před sto lety*. Výběh z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, ročník 15, č. 2, s. 105

VONDRA, V. (1980): *K vývoji českobudějovických sirkáren*. Jihočeský sborník historický 49, č. 1, České Budějovice: Jihočeské muzeum

VONDRA, V. (1985): *Historie výroby gítka v Českých Budějovicích*. Výběh z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, ročník 22, č. 4

VONDRA, V. (2006a): Smaltovny (v Českých Budějovicích). In: Kopálek, J., a kol.: *Encyklopedie Českých Budějovic, České Budějovice, Nebe s.r.o., s. 508i 509*.

VONDRA, V. (2006b): Slévárna České Budějovice. In: Kopálek, J., a kol.: *Encyklopedie Českých Budějovic, České Budějovice, Nebe s.r.o., s. 507i 508*.

VONDRA, V. (2006c): Průmysl. In: Kopálek, J., a kol.: *Encyklopedie Českých Budějovic, České Budějovice, Nebe s.r.o., s. 439i 446*.

VONDRA, V., KOPÁLEK, J. (2006a): Gama. In: Kopálek, J., a kol.: *Encyklopedie Českých Budějovic, České Budějovice, Nebe s.r.o., s. 138i 139*.

VONDRA, V., KOPÁLEK, J. (2006b): Motor Jikov. In: Kopálek, J., a kol.: *Encyklopedie Českých Budějovic, České Budějovice, Nebe s.r.o., s. 320i 321*.

Výroční zprávy a účetní uzávěrky

Všechny níže uvedené výroční zprávy a účetní uzávěrky jsou k dispozici online na <http://or.justice.cz>

Přiloha k účetní uzávěrce TSE Nástrojárna spol. s.r.o. (2010)
Účetní uzávěrka HEAD Sport, spol. s.r.o. (2011)
Výroční zpráva BBH TSUCHIYA s.r.o. (2010)
Výroční zpráva Budějovický Budvar n.p. (2011)
Výroční zpráva CENTES spol. s r.o. (2010)
Výroční zpráva DUROPACK BUPAK Papírna s.r.o. (2011)
Výroční zpráva EGE, spol. s r.o. (2011)
Výroční zpráva GAMA GROUP a.s. (2011)
Výroční zpráva GAMEX
Výroční zpráva GROZ-BECKERT Czech s.r.o. (2011)
Výroční zpráva KERN-LIEBERS CR spol. s.r.o. (2010)
Výroční zpráva KeyTec České Budějovice s.r.o. (2011)
Výroční zpráva KOH-I-NOOR HARDTMUTH a.s. (2011)
Výroční zpráva MOTOR JIKOV Fostron a.s. (2010)
Výroční zpráva MOTOR JIKOV Slevárna a.s. (2010)
Výroční zpráva ROBERT BOSCH, spol. s r.o. (2011)
Výroční zpráva SCB FOUNDRY, a.s. (2011)
Výroční zpráva Teplárna České Budějovice, a.s. (2011)
Výroční zpráva VISCOFAN CZ s.r.o. (2011)
Výroční zpráva WIENERBERGER cihlářský průmysl, a.s. (2011)
Výroční zpráva WÜRTH ELEKTRONIK iBE CZ, s r.o. (2009)

Internetové prameny

Administrativní registr ekonomických subjektů

<http://www.info.mfcr.cz/ares/ares.html.cz>

ALIMPEK s.r.o.

<http://www.alimpek.cz/>

Atlas zařazení obnovitelných zdrojů energie

<http://www.calla.cz/atlas/index.php>

BBH Tsuchiya

<http://www.bbhczech.com>

Bratř Zátkové a.s.

http://www.zatkove.cz/spolecnost_1.htm

Budejovický Budvar

<http://www.budejovickybudvar.cz>

CZECHINVEST

<http://www.czechinvest.org/vliv-pzi>

Český statistický úřad

<http://www.czso.cz>

Dálnice D3

<http://www.dalnice-d3.cz/>

Doprava v regionálním pohledu (2008)

<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/publ/9305-08->

Duropack Bupak papírna

<http://www.bupak.com/cz/>

E.ON

<http://www.eon.cz/cs/index.shtml>

GALILEO Production

<http://www.galileoproduction.cz/>

GROZ-BECKERT

<http://www.gbcz.groz-beckert.com/website/gbcz/cs/default.html>

Jihočeská masna s.r.o.

<http://jmcb.cz>

Informační systém cestovního ruchu Blanský les-Netolicko

<http://www.blanet.cz/?artid=132&lang=cz&mode=normal>

Integrovaný plán rozvoje města Česká Budějovice (2008)

dostupný na <http://www.c-budejovice.cz/cz/rozvoj-mesta/strategicky-plan/stranky/integrovaný-plan-rozvoje-mesta.aspx>

KERN-LIEBERS

<http://www.kern-liebers.cz/>

KOH-I-NOOR Hardtmuth a.s.

<http://www.koh-i-noor.cz/>

KOH-I-NOOR. Historie v tisku a úpravě grafitu

http://www.grafitnetolice.cz/historie_cz.php

Malé vodní elektrárny v jižních Čechách a Horním Rakousku

<http://www.tzb-info.cz/2292-exkurze-male-vodni-elektrarny-v-jiznich-cechach-a-hornim-rakousku>

Memorandum obcí dotčených výstavbou dálnice D3 v oblasti výstavby 0310/01 v úseku Úsilné - Hodějovice (2007)

<http://www.c-budejovice.cz/cz/zivotni-prostredi-bydleni-doprava/dalnice-spojky/d3/stranky/spolecne-memorandum-obci-d3.aspx>

Ministerstvo práce a sociálních věcí

<http://www.mpsv.cz/cs/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu

<http://www.mpo.cz>

Mosled s.r.o.

www.mosled.cz

Oficiální stránky města Česká Budějovice

<http://www.c-budejovice.cz/cz/stranky/uvod.aspx>

Obchodní rejstřík a sbírka listin

<http://or.justice.cz>

Pivovar Samson

www.samson.cz

Regionální informační servis

<http://www.risy.cz>

Registr ekonomických subjektů. Český statistický úřad

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/registr_ekonomickych_subjektu

Robert Bosch - Česká Budějovice

<http://www.bosch.cz/content/language1/html/2977.htm>

SCB Foundry

www.scbfoundry.cz

Schody Stadler

www.stadler.cz

Tepelná elektrárna Mydlovary.

<http://www.stavlisty.cz/2004/11/mydlovary.html>

Teplárna Česká Budějovice

<http://www.teplarna-cb.cz/>

TSE nástrojárna s.r.o.

<http://www.tse.cz/>

VISCOFAN CZ, s.r.o.

www.viscofan.cz

Záruba M&K, s.r.o.

<http://www.zaruba-mk.cz/>

11. Seznam příloh

OBRÁZKY

Obr. 1. 1: Území Českých Budějovic po roce 1952

Obr. 1. 2: Vymezení území města a poloha města v rámci kraje

Obr. 1. 3: Vývoj počtu obyvatel Českých Budějovic v letech 1846 i 2010

Obr. 1. 4: Pfeffermanův plán města z roku 1900

Obr. 1. 5: Administrativní mapa správního obvodu ORP České Budějovice

Obr. 1. 6: Odvětvová struktura průmyslu v okresech Jihočeského kraje v roce 1989

TABULKY

Tabulka 1. 1: Jednotlivé zóny v intravilánu současných Českých Budějovic
(se zaměřením na průmyslovou zónu)

Tabulka 1. 2: Zaměstnanost v průmyslu v Jihočeském kraji v roce 1902

Tabulka 1. 3: Zaměstnanost v průmyslu v českých zemích v roce 1902

Tabulka 1. 4: Zaměstnanost v průmyslu v Jihočeském kraji v roce 1930 a její změny
oproti roku 1902

Tabulka 1. 5: Zaměstnanost v průmyslu v roce 1930 a její změny oproti roku 1902

Tabulka 1. 6: Zaměstnanost v průmyslu v Jihočeském kraji v roce 1960 a její změny
oproti roku 1930

Tabulka 1. 7: Zaměstnanost v průmyslu v roce 1960 a její změny oproti roku 1930

Tabulka 1. 8: Největší podniky v Českých Budějovicích v roce 1989 podle počtu
zaměstnanců

Tabulka 1. 9: Počet podniků v okresech a okresních městech Jihočeského kraje v roce
1989

Tabulka č. 10: Zaměstnanost v odvětvích průmyslu v okresních městech Jihočeského kraje v roce 1989

Tabulka č. 11: Zaměstnanost v odvětvích průmyslu v okresech Jihočeského kraje v roce 1989

Tabulka č. 12: Příklady významných investic realizovaných v Jihočeském kraji v roce 2010 (za pomoci agentury CzechInvest)

Tabulka č. 13: Zaměstnanost v průmyslu v České republice v roce 2008 a její změny oproti roku 1999

Tabulka č. 14: Zaměstnanost v průmyslu v Jihočeském kraji v roce 2008 a její změny oproti roku 1999

Tabulka č. 15: Počet zaměstnaných v průmyslu v České republice v letech 2008 až 2011 (v tis.)

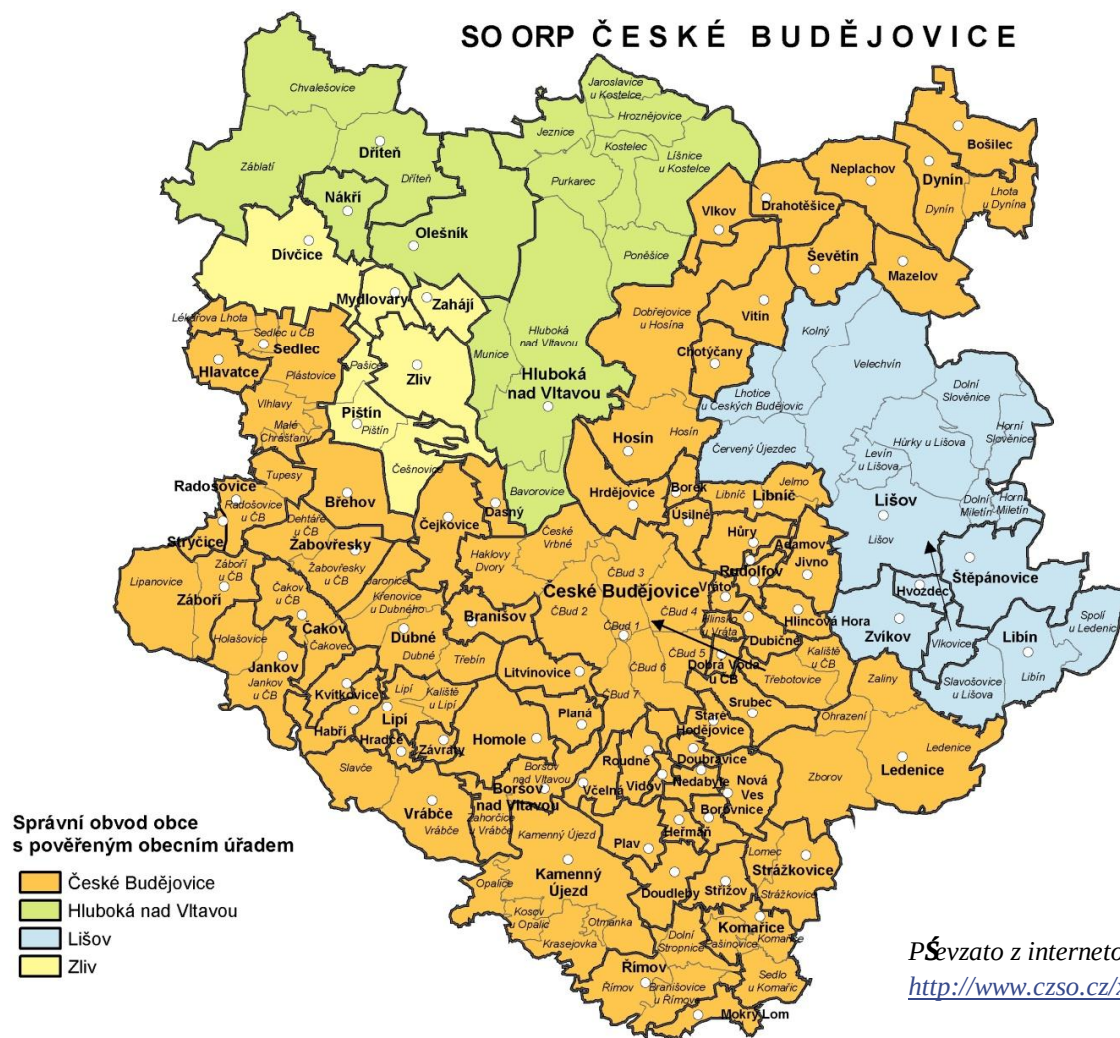
Tabulka č. 16: Počet zaměstnaných v průmyslu v Jihočeském kraji v letech 2008 až 2011 (v tis.)

Tabulka č. 17: Ekonomické subjekty v okresních městech Jihočeského kraje (k 31. 12. 2011)

Tabulka č. 18: Ekonomické subjekty v krajských městech České republiky (k 31. 12. 2011)

Tabulka č. 19: 15 největších průmyslových podniků v Českých Budějovicích podle počtu zaměstnanců v roce 2011

12. PŠloly

Převzato z internetových stránek IČÚ
http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/orp_ceske_budejovice

Obr. 1. 5 Správní obvod obce rozšířenou působností České Budějovice

Obr. 1. 6 Odvětvová struktura průmyslu v okresech Jihočeského kraje v roce 1989

